

આચાર્યશ્રીબ્રાહ્મચર્ય-દ્રસૂત્રિય-ધમાલા પુસ્તક ૪૦

॥ શ્રીપાર્થવદ્રસૂત્રિસદ્ગુરુભ્યો નમો નમ ॥

અર્હમ્

શ્રીપ્રશ્નોત્તરપ્રકાશ

પ્રથમ ભાગ

લેખક—

પરમપૂજ્ય-પ્રાતઃસ્મરણીય-શાન્તરસનિમગ્ન-
વિદ્વદ્વર્ય-જૈનાચાર્યગુણભૂષિત-શ્રીબ્રાહ્મચર્ય-દ્ર-
સૂરીશ્વરજીસાહેબના શિષ્ય—

મુનિરાજ શ્રીસાગરચર્યજીમહારાજ

પ્રકાશક—

શા. ગોકલદાસ મગલદાસ

હુહારનીચોળ-અમદાવાદ.

વિ ગ ૧૮૮૮ પ્રથમાવૃત્તિ પ્રત ૫૦૦ મન ૧૯૩૧

ખે આના ૨ પોસ્ટ ખર્ચ આગળ

અમદાવાદ—ધી ડાવમડ બુખિચી પ્રિ દીગ પ્રેસમા,

પરીખ દેવીદાસ છપનવાલે બાપુ

गुदिपत्र.

पृ०	ली०	अशुद्ध	गु०
१	१०	दृष्टि	दृष्टा
५	७	आगनास	आगनास
१०	३	देव	देव
१२	१६	मा	मा
१४	१८	अ य पे	आमापे
१८	१८	सर्व	सर्व
१६	६	विद्यमानां	विद्यमाना
२३	२०	३	२
२५	८	अशुद्ध	अशुद्ध
२५	१८	अशुद्ध	अशुद्ध
२५	१८	५२	५२
२६	२०	मध्य	मध्य
२७	२५	अशुद्ध	अशुद्ध
३४	१५	महो	महो
३४	२४	महो	महो
५२	१३	महो	महो
५४	१५	महो	महो

બે બેલ

પ મૂલ્યાનુ પગમાત્રાઓએ અનેઠ જન્મ જગ મળુ આધ
 વ્યાધિ વિગેરેના દુ જોથી લગ્નપૂ આ મમા સમુદ્ર જતાવેન છે તેનો
 પાગપામવાને માટે તગ્વાનો ઉપાય જિનેશ્વર પ્રકાશિત પવિત્ર ધર્મની
 શ્રદ્ધાપૂર્વક એવના શુદ્ધચિત્તે કરવાની કહેવ છે ચિત્તભૂમિશુદ્ધ કરવા
 માટે માગતુમારિના પાત્રિય ગુણ ધારણ કરવાના કલા છે તે ગુણ
 વાતો પવિત્ર ધર્મને વાયક થાય છે અને પવિત્રધર્મ સમભાવપૂર્વકની
 મંત્રીભાવનાથી હુ યમા ખિતે છે તાત્પર્ય એજ કે સર્વગવચનાનુમાર્ગ
 મદણા અને આચરણા તેજ તરવાનો ઉપાય છે છતાં પણ આજના
 આ વિષય દુ પમકાત્રમા મતપથના દષ્ટિગતની વૃદ્ધિને લીધે કેટલા
 એજ આગમ વચનને ઠોકરે મારી ઉત્સુત્રની પ્રશ્નણા કરવામા રમીઆ,
 મમાગુણનેતજી લડાઇ ટટા ઝગડા વિગેરે કરાવવામા તત્પર, પોતાથી
 વિપરીત વિચારવાલા તે જાતેને પછી આગમાનુસારે વિચારોને ધારણ
 કરાવા દોષ તો પણ તેની જોડે ચોક્ક નિદા કરવામા ગીતાથના
 ડોગ કરનારા જ ક જીવેને ઉન્માર્ગે ચડારી રલા છે જો કે ગા
 દોષની પરિણતી સાધુજનોમા ઓઝી હોવી જોઇએ તેને જાન
 જાનડપે નદી પરિણમવાથી તેને લઇને અથવા અજાનતાને યોગે
 કિંવા પોતાના મતપથના ખોટા આગ્રહને લઇને પધુપધુ જેવા
 પવિત્ર પર્વમા આગમ સૂત્ર સિદ્ધાન્તથી વિપરીત પ્રશ્નણાઓ કરીને
 જે પર્વમા કપાય પાતવા પાડવા જોઇયે, સર્વગજાને મૈત્રિ આદિજાવના
 કરી જોઇયે, સવને ખમાવવા જોઇયે અને આરભ સમારભનો
 ત્યાગ કરવો જોઇયે તેના બદલે કપાયની વૃદ્ધિ અને આગભ સમાર-
 ભમા જોડાય તેવા ઉપદેશ કરે છે જુઓ પચમી જેવા પવિત્ર પર્વ
 દિવસમા સ્વામી વાતસંધના નામે આગ્રહપૂર્વક આરભાદિક કરાવવામા
 પાછા પડના નથી. આની ઉપદેશ કરવાની પદ્ધતિ પદેલા ન હતી
 ચોખને માનનારા પહેલાના તો આચાર્યો પણ કહેતા કે 'આપણે
 ૧૬૫૦ પરાથી જો કે ચોથ કરીએ છીએ તો પણ પચમી પર્વનિથી
 દોઢાથી વિાવતી નહી' અને આજના નામ ધારી તો પચમી કેન

વિરાધના ન હોય તો તેને ઘેરણા કઠીને પારણા કરાવવા, પચમીના દ્વિત્વે જમણ કરાવવા એ નિમિત્તે આગેલ સમારણ કરાવીને એ બાદરવા શુદ્ધી પચમીની નિધીને કાઢી રીતે વિરાધવી એમાજ ધર્મ માની બેઠેના છે અગાઉ એ તિથીમા આરભાદિક કરતા ન દેના પણ હાના રોજ પારણા, સ્વામીવાત્સલ્ય, નવકારસી વિગેરે થતા એ રીતિને પ્રાચીન છે હાની નાખી છે અને અનેક પ્રકારે ચોથ પાચમી ન હાજતી ચર્ચાઓ કરી ભદ્રિકજીવેને કાક્ષામોદનીયવાના, કુતુપિત પરિણામિ બનાવે છે તેથી અનેકવાર તેવા પ્રભા પુછાય છે એમા સાચુ શું છે ? અને સુત્ર સિદ્ધાંતમા શાસ્ત્રકારોએ શું કરમાવેલ છે ? તેના જિજ્ઞાસુ ભાગ્યાત્માઓએ તે તે વિનયના પુછેના પ્રશ્નના ઉત્તર આપવામા સમતોલપણ રાખીને વિવેક પુરસ્કર બનતો પ્રયાસ કરવામા આવેલ છે તેથી આ પ્રભાત્તરપ્રકારમા વિરોધ પ્રભાત્તરો તો એજ મંનધના છે જો કે બીજા વિનયના પુછાયેના છે તેમાથી થોડાનાજ ઉત્તરો આમા આપવામા આવેલા છે આ પુસ્તકને બનના પ્રમાને સુધારેલ છે છતાં પણ દષ્ટિદોષથી અથવા છાપખાનાના ગેપથી ક્ષુભે રહી હોય તેને સુધારીને વાચવી.

આ પુસ્તકમા અગાઉથી મદદ આપનાર સદ્ગૃહસ્થોના નામ-

- ૩ ૧૦ શા જેસી ગભાઈ પોચાભાઈ વકીલ
- ,, ૧૦ શા જમનાદાસ જેસી ગભાઈ વકીલ
- ,, ૧૦ શા સોમચંદ જેસી ગભાઈ
- ,, ૧૦ શા અમૃતલાલ હેમચંદ
- ,, ૫ શા સોમાભાઈ ભગુભાઈ
- ,, ૫ શા જાલભાઈ ભેઈતારામ
- ,, ૫ શા અમૃતલાલ લલુભાઈ

આ નામ જણાવવાનો હેતુ એ છે કે બીજાઓ પણ એમનું અનુકરણ પોતાના ઠં યાજુને માટે કરે । ઇતિ શમ

લેખક,
વિ સ ૧૯૮૮ }

સાનપ ચમી રાજનગર

પ્રશ્નોત્તરપ્રકાશ-પ્રથમભાગ.

લેખક —

પરમપૂજ્યશ્રીભ્રાતૃચન્દ્રસૂરિશિષ્યમુનિસાગરચ દ્ર.

અર્હમ્.

પ્રણમ્ય શ્રીમહાગીરં શાસનાધીશ્વર મધુમ્ ।

સદ્ગુરુ વધુરાજેશં વાર્ણીં ચ શ્રુતદેવતામ્ ॥૧॥

પ્રશ્નોત્તરમકાશોડય મળ્યાનાં હિતહેતરે ।

મુનિસાગરચદ્રેણ શાસ્ત્ર દ્વિષ્ટા વિધીયતે ॥૨॥

શ્રીજૈનપ્રવચન-ભગવદ્ વાણી ઠાઠથાગીને નમસ્કાર કરીને તત્ત્વગવેષિ ભવ્યાત્માઓએ પુરુષોલા પ્રશ્નોના ઉત્તરે સૂત્ર-સિદ્ધાતાદિ શાસ્ત્રના આધારે સામાન્ય બોધવાળાને પણ સુખેથી સમજાય તેવી સરલ શુજરાતી ભાષામાં લખવામાં આવેલા છે

પ્રશ્ન ૧-જૈન કોને કહેવાય ?

ઉત્તર-રાગ, દ્વેષ અને મોહ એ ત્રણ અથવા ૧૮ મોટા દોષ તેનાથી તદ્દન નિરાલા થયેલા દેવને જિન કહેવાય છે, તે દેવની ઉપાસના સેવના કરનારને જૈન કહેવાય છે.

પ્રશ્ન ૨-ગામાયિક ઐટલે શુ ? અને તે કરવાથી શુ ફાયદો ?

ઉત્તર-શુ મિત્રપર સમજાવત્વ્ય જે નિજશુભ (જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર વગેરે) તેનો લાભ આપનાર તે સામાયિક, અને તેનાથી અશુભ કર્મનો નાશ થાય છે

પ્રશ્ન ૩-પ્રતિક્રમણ ઐટલે શુ અને તે કરવાથી શુ ફાયદો ?

ઉત્તર-લાગેલા દોષોને શુદ્ધિપાને યાદ કરી દોષોથી પાછા હટવું તે પ્રતિક્રમણ કહેવાય, અને તેનાથી મર્મ હુ ખનો નાશ થાય છે

પ્રશ્ન ૪-પોષધ ઐટલે શુ અને તે કરવાથી શુ ફાયદો ?

ઉત્તર-આત્માના શુભ જે જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રાદિક તેની વૃદ્ધિ-પુષ્ટિ કરે તે પોષધ કહેવાય, અને તેનાથી દુર્ગતિનો નાશ થાય છે

પ્રશ્ન ૫-ખરો આવક કેને કહેવાય ?

ઉત્તર-શુદ્ધ અદ્વાર્પૂર્વક આવકના બાર વ્રત પાલનાર હોય તે ખરો આવક

પ્રશ્ન ૬-આવકનું મુખ્ય કર્તવ્ય શુ ?

ઉત્તર-તુલ્યદેવ, શુદ્ધ અને ધર્મનું પ્રેમપૂર્વક આરાધન

પ્રશ્ન ૭-સર્વધર્મમા ઉત્તમ ધર્મ કયો ? ઉત્તર-જૈનધર્મ

પ્રશ્ન ૮-ખરા ત્યાગી કેણુ ? ઉત્તર-જૈનમુનિઓ

પ્રશ્ન ૯-દિગખર મુનિ કેવા હોય ?

ઉત્તર-દિશાત્મ્ય વસ્ત્રને ધારણ કરનારા-નસ

પ્રશ્ન ૧૦-સ્વેતાખર મુનિ કેવા હોય ?

ઉત્તર-સ્વેત ઐટલે ધોલા વસ્ત્રને ધારણ કરનારા

પ્રશ્ન ૧૧-જૈનમા પ્રમાણુ કેટલા અને કયા ?

ઉત્તર-બે, પ્રત્યક્ષ તથા પરોક્ષ

પ્રશ્ન ૧૨-પખ્ખી પ્રતિક્રમણુ કઈ તિથીએ કરવું ?

ઉત્તર-દરેક ચૌદમે

પ્રશ્ન ૧૩-ચોમાસી પ્રતિક્રમણુ કઈ તિથીએ કરવું ?

ઉત્તર-પૂનમે

પ્રશ્ન ૧૪-કયા કયા મહિનાની પૂનમ લેવી ?

ઉત્તર-આષાઢી, કાર્તિકી અને કાઠગુણી

પ્રશ્ન ૧૫-સવત્સરી પ્રતિક્રમણુ કઈ તિથીએ કરવું ?

ઉત્તર-ભાદરવા શુદ્ધી પચ્ચમીએ શ્રીસમવાચાગસૂત્રમા કહેલ છે

પ્રશ્ન ૧૬-શ્રમણુ ભગવાન શ્રીમહાવીરસ્વામી પન્નસણુ કયાએ કરે ?

ઉત્તર-આષાઢપૂર્ણિમાથી પચ્ચાસમે દિને, અને કાર્તિકી પૂનમથી સિત્તેર દિવસ પહેલાએટલે ભાદરવા શુદ્ધી પચ્ચમીએ ‘સામાન્ય રીતે’ અધિકભાગ હોય ત્યારે પણ ભાદરવા શુદ્ધી પચ્ચમીજ લેવી કાગણુ કે સવત્સરી મળધી ધર્મકૃત્ય ભાદરવા માસ તથા પચ્ચમી તિથી પ્રતિગદ્ધ હોવાથી તેમાજ કરે

પ્રશ્ન ૧૭-શ્રીગણુધર મહારાજના પન્નસણુ કેવી રીતે કરે ?

ઉત્તર-જેમ શ્રમણુ ભગવાન શ્રીમહાવીરસ્વામી કરે તેવી રીતે કરે શ્રીકલ્પસૂત્રમૂલમા કહેલ છે

પ્રશ્ન ૧૮-શ્રીગણુધર મહારાજના શિષ્યો પન્નસણુ કયાએ કરે ?

ઉત્તર-ન્યાયે શ્રીગણધરમહારાજાઓ કરે ત્યારે તેમના શિષ્યો કરે શ્રીકલ્પસૂત્રમૂલમા કહેવ છે

પ્રશ્ન ૧૮-સ્થવિરમહારાજાઓ પશ્ચાત્તમણુ કેવી રીતે કરે?

ઉત્તર-જેમ ગણધરમહારાજાઓના શિષ્યો કરે તેમ કરે

પ્રશ્ન ૨૦-શ્રુતકેવલીઓ સવચરી પ્રતિક્રમણુ કય તિથીએ કરે ? ઉત્તર-ભાદરવા શુદ્ધ પચમીએ

પ્રશ્ન ૨૧-પૂવધર મહારાજાઓ સવચરી પ્રતિક્રમણુ કય તિથીએ કરે ? ઉત્તર-ભાદરવા શુદ્ધ પચમીએ

પ્રશ્ન ૨૨-બહુશ્રુતધરમહારાજાઓ સવચરી પ્રતિક્રમણુ કય તિથીએ કરે ?

ઉત્તર-ભાદરવા શુદ્ધ પચમીએ શ્રીકલ્પસૂત્રમા કહેવ છે

પ્રશ્ન ૨૩-શ્રીમહાવીર શાસનવર્તી મુનિઓ સવચરી પ્રતિક્રમણુ કય તિથીએ કરે ?

ઉત્તર-અવશ્ય કારણુવિના ભાદરવા શુદ્ધ પચમીએ કરે

પ્રશ્ન ૨૪-ધર્મક્રિયા કરવામા તિથી કય રવીકારવી ?

ઉત્તર-ઉત્તમ તિથી

પ્રશ્ન ૨૫-સપ્તમની માતા-કેટલી ?

ઉત્તર-આઠ-પાંચ સમિતિ અને ત્રણ શુભિ

પ્રશ્ન ૨૬-જે સર્વજ્ઞ ભગવાને કહેવા શાસ્ત્રો હોય તેમાજ શ્રદ્ધા રાખી ચક્રાય, બીજાનાં કહેલામા નહીં ?

ઉત્તર-ના, બીજાના કહેવામા નહીં, કારણુકે બીજા સર્વજ્ઞ ન હોવાથી હદ્મસ્થપણુને લેઇને મિથ્યા ભાવણુનું શબ્દ છે, માટે સર્વજ્ઞ ભગવાને કહેવા શાસ્ત્રોજ આશ્રય છે એ સબ ધર્મા બીજાઓનો શું અભિપ્રાય છે ? બીજાઓનો અભિપ્રાય જેવો હોય તો નીચેનો લેખ વાંચો-(ધીવશમે-સર્જન

સોસાયટી સાહિત્ય અઠ પૃષ્ઠ ૫૬ ‘શામન પ્રેમીયોને પઠકાર’ નામના લેખમાથી) શાસન પ્રેમીયોએ ચોક્કસ યાદ રાખવાનું છે કે ધર્મ એ અર્તીદ્રિય વસ્તુ છે અને તેથી તેનું સ્વરૂપ અને કારણો સર્વજન લગવાનજ બાકી ગયે, અને તેથીજ તેના કહેલા શાસો હોય તેજ શ્રદ્ધાના સ્થાન થઈ શકે

પ્રશ્ન ૭૭-અત્યારે (જિનોકત વચન પ્રમાણે નહિ આળનારાઓનો સમુદાય મોટો દેખાય છે તેમ તેમા કેટલા એક વિદ્વાન તરીકે પણ પકાય છે, અને) જિન આણા પ્રમાણે આલનારા તો ઘોડા દેખાય છે, તેનું કેમ ?

ઉત્તર-હમેસા જિનેશ્વરની આણાના આરાધક ઓછા હોય છે અને ગટ્ટરી પ્રવાહ વધારે હોય છે તેથી શુ ?, આરાધકપણું તો સર્વજન પરમાત્માઓએ બતાવેલ માર્ગ પ્રમાણે વર્તે તો થાય, તે સિવાય આરાધક થવાય નહીં જુઓ જૈન-પ્રવચન, વર્ગ ૨ જુ અઠ ૪ થી, પૃષ્ઠ ૪૨ -નામધારી ગમે તેવા હોય, પણ શાસનને જરા બાલુ ઉપર રાખે તો ત્યાં આપણો સબધ બધો ગમે તેવા શક્તિ સપન્ન હોય તો એ શક્તિ એમને સુબારક ! કોડો અનુયાયીનું ટોળું હોય તો બલે હોય, ગાડર ટોળું મોટુંજ હોય, આ શાસનમા વિઠત્તા કરતા આજ્ઞા પાલકની કિમતવધારે છે’ શ્રીજિનેશ્વર દેવની આજ્ઞાની આધીનતાનીજ અહીં કિમત છે અયમધર દૂબે, શાની દૂબે પણ આજ્ઞાપાલક ન દૂબે, કેમકે-એ મારગ ઉપર સ્થીર છે અષ્ટ પ્રવચન માતામા ગ્રંથો હોય એને ચૂકાવવાની તાકાત કોઈની નથી એ તો કહે છે કે—

‘તમેવ સચં નિસ્સકં જં જિજેહિં પવેદ્ય’

જે શ્રીજિનેશ્વર દેવે કહ્યું તેજ સાચું અને યકા વિનાનું છે, -એવો એને દૃઢ વિશ્વાસ છે એને ઝાંઘ મમજવવાનું કહે તો ભગે મમજવી ન શકે, પોતામા સમજાવવાની તાલાત નથી એમ ઠહે પણ ભગવાનના વચનને ખોડું તો એ નજ ઠહે એક માધુ, એક સાધ્વી, એક શ્રાવક, અને એક શ્રાવિકા ભલે હોય, પણ જો એ આજ્ઞાયુક્ત હોય તો તે શ્રીસઘ છે, પણ આજ્ઞાને આથે મૂકના- લાખ માધુ, સાધ્વી હોય, પાચન્સકોડ શ્રાવક હોય કે પદરવીમકોડ શ્રાવિકા હોય, પણ તે સઘ શ્રીજિનેશ્વર દેવનો સઘ નથી, પણ હાજીનો સમૂહજ છે

પ્રશ્ન ૨૮-મિથ્યાદષ્ટિ કેને કહેવાય ?

ઉત્તર-જિનેશ્વર ભગવતે કહેવ સૂતમાથી એક પદ અથવા એક અક્ષરની રૂચિ ન કરે 'આ સત્ય છે' એ પ્રમાણે પોતાના મનમા ન પરિણુમાવે, અને તે મિવાય સંલક્ષ્યાગીને માનતો છતો પણ મિથ્યાદષ્ટિ બણવો, ઠાણુડે જગદ્ગુરુ ભગવતમા વિશ્વાસ ન રહ્યો તેથી જુઓ મીયગમેન્ન જૈનસોચાચરીનો સાહિત્ય અક ૫૫ ૧૧૩મા (સાચીકેલવણી એ લેખમા) - એવી શકા નહિ કરવી કે સાધુનો વેવ ખારણ કયો હોય, પચમહામત પાલતા હોય, અને જિનેશ્વર મહારાજને આરાધન કરવાની સાથે હોકાને ધર્મોપદેશ આપતા હોય તેવાને મિથ્યાદષ્ટિ કેમ કહેવાય ? કેમકે શાસ્ત્રની અપેષાએ જે મનુષ્યને યાત્રોક્ત કથનમાથી એકપણ અક્ષરની મદા બોધી હોય તો બાકીના બધા શાસ્ત્રોની રૂચિ છતા પણ તે મનુષ્યને મિથ્યાદષ્ટિ કહેવો જોઈએ એ નિશ્ચિત છે અને તેવા મિથ્યાદષ્ટિનો

સસર્ગ કરવો તેની પ્રશસ્તા કરવી, તેનો પરિચય કરવો, તેને નમન કરવું, અને તેને દાન વિગેરે આપવું, યાવત્ વધર બોલાવ્યા તેની આથે બોલવું, તે પણ શ્રદ્ધાલુઓને ઈર્મળધનુ ઠારણ છે તો પછી જેઓ આશ્રવને અને પાપ-બંધનના ઠારણોને સંવર, નિર્જરા, ધર્મ, પુણ્ય અને મોક્ષના ઠારણો તરીકે પ્રરૂપવા તૈયાર થાય, તેવા વર્તમાન જમાનામાં માધુના વેપને ધારણ કરનારા હોય તેટલામાત્રથી કેમ પૂજ્ય ગણી શકાય ? ચાલ રાખવાની જરૂર છે કે, મહાવીરમહા-રાજના નિર્માણ પછી થયેલા નિન્હવો સાધુવેપધારી હતા, પશ્ચમહાવ્રત પાલતા હતા, વિગેરે સમગ્ર માધુની ક્રિયા ઠરતા હતા, છતાં શ્રીજિનેશ્વરમહાગજના મત્ય અને શુદ્ધ શામનને અનુશરવાવાલા આચાર્યાદિ સકલ સંઘે તેઓને ફરજ કયાં જો કે વર્તમાન ઠાલમાં તેના અતિશય પ્રતાપી કે પૂર્વધર મહાત્મા નથી અને તેથી કોઈ એક પદાર્થ ઉત્થાપે કે વિપરીત પ્રરૂપણા કરે તેવાને નિહ્નવ તરીકે બહાર કરી નિહ્નવની કાટીમાં બેસાડી શકાય નહીં તોપણ શાસ્ત્રોના સ્પષ્ટ પાઠોને ઉચવાવી તેના ઉલટા અર્થો કરે અને ઘાત-દીપાનું પ્રવર્તાવે તથા અનાચારને ગામના નામે પોષણ આપવા તૈયાર થાય, તેવાઓને મિથ્યાદૃષ્ટિ ગણવા, એતો દુરેક શાસ્ત્ર બાણનાં અને શ્રદ્ધાવાલા મનુષ્યોની ફરજ છે.

પ્રશ્ન ૨૬-જિન આણા અને આચાર્યની આણા એ બેમાં બલવાન કોને બાણવી ?

ઉત્તર-બલવાન આણા શ્રીજિનેશ્વરદેવની છે આચાર્યની આણા જો જિન આણાનુસારી હોય તોજ પ્રમાણ થઈ શકે તે મિવાય પ્રમાણ ગણાય નહીં જિન આણાને લોપી

આચાર્યની આણા પ્રમાણે વર્તે, તેને દોષિત કહેવ છે
 યદુક્ત શ્રીકલ્પભાષ્યે-‘ આણાઠ્ઠ જિણદાણ, નદુ વલિ-
 યતરા દુ વાયરિઅ આણા । જિણ આણાઠ્ઠ પરિમરો, એવ હી
 ગલ્લો અરિણઓય ॥ ૧ ॥ ’

અર્થાત્-જિનેશ્વરોની આણાથી આચાર્યની આણા બવવાન
 ઢોઈ રીતે ઘઈ શકે નહી જે કદી તેમ કોઈ કરે તો જિન
 આણાનો પરિભવ થાય અને પોતે અહ કારી થાય અને
 વધી અવિનીતપણાની પ્રાપ્તિ થાય, એમ કહેવ છે શ્રીજિ
 નઆણાએ અને પરપક્ષએ પર્યુષણા ભાદરવા શુદ્ધી પચમીના
 છે, અને વધી અપવાદે આચાર્યની આચરણાએ ગોથના
 જાણવા જિન આણાથી તો પચથી જાણવી આચાર્યની
 આણા જિન આણાથી વધી શકે નહી, માટે જિન આણા
 પ્રમાણ કરવી જે પચમી ઉત્થાપે તે જિન આણા ઉત્થાપે
 છે, અને જિન આણાને જે ઉત્થાપે છે તેને જિન આણા
 ભગનો દોષ લાગે છે એટલાજ માટે કહેવ છે કે—

“ તમેવ સસ્ચ નિસ્સક જ જિણેદિં પરેદ્ય ” ઇતિશ્રી-
 મગ્ધની સૂત્રવચનાત્.

અર્થાત્-તેજ સાચુ અને સદેહવિનાનું જે જિનેશ્વરપરમા
 ત્માઓએ કહેવ હોય એમ શ્રીભગવતીજ સૂત્રમા કહેલ
 છે માટે જિનાસા પ્રમાણે પ્રવૃત્તિ કરિયે તોજ આરાધકપણું
 થાય અને જીવ કલ્યાણનું ભાગીદાર બને ।

પ્રશ્ન ૩૦-આગમ-મિદાન્ત-સૂત્રોક્ત આચારપર બહુ
 માન કરનારને શુ લાભ થાય ?

ઉત્તર-આગમ-અરિહંતે પ્રકૃપેત્ત સિદ્ધાત તેમા કહેવ

આચારને આચરણ કરનાર-સ્વીકારી સેવનાર આત્મહિતૈષી
પુરુષ તેણે શ્રીતીર્થકર, શુરૂ ધર્માચાર્ય અને ધર્મ એ મર્વેને
બહુમાનવાલા બનાવ્યા બુઝો આ તેનો પાઠ-

યદુક્ત નાંગીરુચિકારકશ્રીમદભયદેસરિભિ શ્રીઆગ-
માપ્ટોત્તરિકાયા ચત-આગમે-‘ આગમ આચરતેણ, અત્તણો
હિયકંરિણો । તિત્યનાહો ગુરુ ધમ્મો, સવ્વે તે વહુ મન્નિયા’
॥૭॥ વ્યારુપા-આત્મનઃ સ્વસ્ય હિતકાંક્ષિણા હિતકામિના
આગમ અર્હત્પણીતસિદ્ધાંતોક્તમાચાર આચરતા અભ્યુપગન્છતા
જનેન તીર્થનાથોઽર્હદ્ગુરુધર્માચાર્ય ધર્મથ તે સર્વે વહુમાનિતા
ગૌરવિતા । અય ભાવ -આત્મહિતપિણા યેન શ્રીસિદ્ધાંતો
વહુમાનિતસ્તદુક્ત સર્વમપ્યંગીકૃતમિત્યર્થ । નતુ જમાલ્પાદિવત્
સિદ્ધાંતૈકદેશોપ્યપમાણિતોસ્તીતિ, તેનાર્હદ્ગુરુધર્મા વહુમાનિતા
एव यथागमपदमेकमपि नांगीकरोति स निहवपन्तो सम्य-
क्त्वविकलो गण्यते । ‘ पयमवि असद्दहतो मृतुत्त मिच्छदि-
द्दीओ ’ इति वचनात् ॥

અર્થાત્-સ્વહિતવાછક પરમાત્માએ કહેલ આગમ આચરણને
આચરતા એવા બનાવ્યાત્માએ તીર્થનાથ અરિહંત, શુરૂ-
ધર્માચાર્ય અને ધર્મ તે મર્વેને પ્રતિષ્ઠાવાલા કર્યા આનુ-
તાત્પર્ય એ ૭ કે-એ આત્મહિતના ઇન્દ્રનારે શ્રીસિદ્ધાંતનું
બહુમાન કર્યું, એટલે તેમા કહેલ સર્વે સ્વીકાર્યું છે, પણ
જમાની આદિની માફક નહી, જેણે સિદ્ધાંતનો એક ભાગ
પણ અપ્રમાણ કરેલ નથી, તેથી તેણે સર્વને બહુમાનવાલા
બનાવ્યા જે સિદ્ધાંતના એક પણ પદને ન સ્વિકારે તે

નિહનવની પાનિમા અને સમ્યક્ત્વ ગહિત ગણાય છે ઠહેવ છે કે-સૂનમા ઠહેવ એક પાને પણ નહીં સફદહતો મિથ્યાદષ્ટિ બાણવો એ પ્રકારે નવામીરૂત્તિકાર શ્રીઅભયદે દેવમૂરિએ આગમ મળેત્તિમા ઠહેવ છે

૫૨-જિન આણા ચોવની મવત્સરી કરવામા છે કે પચમીની મવત્સરી કરવામા છે ?

ઉત્તર-જિનેશ્વર ભગવતોની આજ્ઞા પચમીની સવચ્છરી કરવામા છે પણ ચોથની કરવામા નથી કારણ કે જમણ ભગવાન શ્રીમહાવીરવામી મોક્ષ ગયા પછી નવશોનાપુ વર્ષ પયતતો અખડ રીને ભાદરવા શુની પચમીની સવચ્છરી ચાલી આવેલી છે, કેમ કે-શ્રીકાલકાચાય તથા તેમના શુર વિગેરે મવ કોઈ માંજાદરવા શુની પચમીનીજ સવચ્છરી કરતા હતા ત્યાજ્યાક રાજના આવહના કારણે શ્રીકાલકાચાયને ન હટેવે ચોથ કરવી પડી છે તો હવે પોતેજ વિચારે કે-જિનેવરની આજ્ઞા ચોથની સવચ્છરી કરવામા છે ? કે શ્રોપવ પચમીની સવચ્છરી કરવામા છે ? અને નવશો નાના વર્ષશુધી અનુવિધશ્રીસથે શ્રીપચમીની સવત્સરી કરી અને ઠહે છે તે શુ શ્રીજિન આણા વિના કરી હશે ? અને કરતા હશે ? એમ તો કોઈ મીતે માની શકાય નહીં, ગણ્ય કે શાસ્ત્રોમા તે સબધીના લેખો પડેલા છે તો તેવી ચોછસ બાણુ કે શ્રીજિનેશ્વરની આજ્ઞા ભાદરવા શુની પચમીની સવચ્છરી કરવામા છે, પણ બીજી તિથીમા નથી મીનિનીયત્તનમા પાક છે કે પવમા શ્રીપવ ન કરે અને અપર્વમા શ્રીપવ કરે તો તેને પ્રાયશ્ચિત્ત બતાવેલ છે શુઓ આ તે સૂન પાક—

“ જે મિલ્લુ પજ્જોસવળાણ ન પજ્જોસવેઈ અપજ્જોસ-
વળાણ પજ્જોસવેઈ તસ્સ ચલ ગુરુ પચ્છિતં ”

અર્થાત્-જે માધુ પન્નુમણા પચમીમા ન કહે અને અપર્વમા
કરે તેને આરગુરુપ્રાચશ્રિત આવે અને શ્રીનિશીથસૂર્ણિમા
પચમીને પર્વ અને ચોથને અપર્વ કહેલ છે તો હવે અપર્વ
ચોથમા પન્નુમણા કરવાની જિન આણા શી રીતે હોઇ
શકે ? જિનેશ્વરે તો અપર્વમા પર્યુપણા કરે તેને પ્રાચશ્રિત
હોય જતાવેલ છે અને પવ પચમીમાજ પર્યુપણા કરવાની
આજ્ઞા કરેલ છે

પ્રશ્ન ૨૨-શ્રીકાલકાચાર્યે ચોથની સવત્સરી કેમ કરી ?

ઉત્તર-શ્રીનિશીથસૂત્રની સૂર્ણિમા એમ જતાવેલ છે કે
ગજના કૈવાલી ચોથની સવત્સરી તેમને ઠારણ અંગે
કરવી પડી છે પણ પોતાની ઇચ્છાથી કદી નથી તે સિવાય
બીજે કોઈ હેતુ તેમા જતાવવામા આવેલ નથી

પ્રશ્ન ૩૩-અપર્વ ચોથમા શ્રીકાલકાચાર્યને પર્યુપણા
કરવી પડી તેમા શુ કારણ નિશીથસૂર્ણિમા જતાવેલ છે ?

ઉત્તર-બુદ્ધો નિશીથસૂર્ણિનો પાઠ—

“ પવ્વેસુ પજ્જોસવેયવ્વ જો અપવ્વેસુ, સીસો પુવ્વઠિ
ઈયાણિ કહ ચત્તીય અપવ્વે પજ્જોસવિજ્જતિ ? આયરિઓ
મળતિ કારણિઆ ચત્તી અજ્જકાલગાયરિણ પવ્વત્તિઆ,
પહ મળ્લતે કારણં ? અજ્જકાલગાયરિઓ વિહરંતો ઉજ્જેણિ
ગઓ, તત્થ વાસાયાસં ઠિઓ, તત્થ નયરીય વલમિત્તો રાયા,
તસ્સ કણિહો માયા માણુમિત્તો જુવરાયા, તેસિં મગિણી

भाणुसिरी नाम, तस्स पुत्तो बलभाणु णाम सो अ पणिइ
 भइ-विणीययाए साहूणं पज्जुवामनि, आयरिएहिं ते धम्मो
 कहिओ पढिबुद्धो पन्वाविओ अ, तेहि अ बलमित्त-भाणु-
 मित्तेहिं रुठेहिं कालगज्जोअ पज्जोसविओ निव्वित्तओ कओ।
 केइ आयरिआ भणति जहा-बलमित्तभाणुमित्ता कालगायरि
 आण भागिणेज्जा भरति, माउलोत्ति काउ महत्तं आयर
 करति अब्भुटाणादय त च पुरोहिअस्स अप्पत्तिअ भणइ अ
 एसो सुद्ध-पासडो वेदाइ-वाहिरो, रण्णो अतो पुणो पुणो
 उल्लवतो आयरिएण णिप्पठ प्पसिण वागरणो रुओ, ताहे
 सो पुरोहिओ आयरिअस्स पदुडो रायाण अणुलोमेहिं विप्प
 रिणामेति-एरिसया महाणुभावा एते जेण पहेण गच्छति तेण
 पहण जति रण्णो गच्छति पयाणि वा अकमति तो असिब
 भणइ, तम्हा विसज्जेह ताहे विसज्जिआ। अण्णे भणति-रण्णा
 उणाएण विसज्जिआ, कह ? सव्वमि णगरे रण्णा अणेसण
 फरायिआ ताह णिग्गया, एवमादिआण कारणाण अण्ण-
 तमेण निग्गता, विहरता पइठाण नगर ते पढिआ, पइठाण
 समणसघस्स य अज्जकालगज्जेहिं सदिठ, जावाह आगच्छामि
 ताव हुम्मेहिं णो पज्जोसयिअन्व । तत्थ य सातवाहणो राया
 सो अ सावओ सा अ कालगज्ज इव सोऊण निग्गओ अ-
 भियुहो समणसघोअ महाविभूइए पविठो कालगज्जो, पविठे-
 हिअ भणिअ भइवयसुद्धपचमीए पज्जोसविज्जइ समणसघेण
 पढिवण्ण, ताहे रण्णा भणिअ तद्विवत्त मम लोगाणुवत्तीए

इंदो अणुजाएअव्वो होहिति साहूचेईएअ ण पज्जुगसेस्सं
ततो छट्ठीए पज्जोसवणा किज्जउ, आयरिएहिं भणिअं ण
वदति अतिक्रमितु, ताहे रण्णा भणिअ ता अणागय चउत्थीए
पज्जोसविज्जइ, आयरिएहिं भणिअ एव भउउ. ताहे चउत्थीए
पज्जोमविअं ” इति निग्रीयचूर्णिं दशमोद्देशके.”

અર્થાત્-પર્વમા પર્યુપણા કરવી, અપર્વમા કરવી નહી
શિષ્ય પુચ્છે છે-કાલ કેમ અપર્વ થાયમા પર્યુપણા
થાય છે? ગુરુ કહે છે-કારણિયા થાય આર્યકાલકાર્ય
ઠરી તેવું શુ કારણ? અને શી રીતે બન્યું? આર્ય
કાલકાર્ય વિચરતા ઉત્તરેણિમા ગયા, ત્યા થોમાસુ
રહ્યા તે નગરીમા બલમિત્ર રાજા છે તેનો નાનો
ભાઈ ભાતુમિત્ર યુવરાજા છે તેમની બેન નામે ભાતુશ્રી,
તેપ્રીનો પુત્ર બલભાનુ નામે છે, તે પ્રવૃત્તિ-સ્વભાવે ભદ્રક
અને વિનિત છે, સાધુઓની પર્યુપાસના-ભક્તિ કરે છે,
આચાર્યે તેને ધર્મ સમજાવ્યો, તેને પ્રતિબોધ પમાડ્યો
અને દીક્ષા આપી તે કારણે દેશાયમાન થએલા બલમિત્ર
ભાતુમિત્રે થોમાસી રહેવા કાલકાર્યને દેશવદ્દો-દેશનિકાલ
કર્યો કાંઈ આચાર્યો આપ્રમાણે કહેછે-બલમિત્ર અને
ભાતુમિત્ર કાલકાર્યના ભાણેજ થાય છે, મામા છે એમ
ધારીને ઉભા થવું વિગેરે બહુ આદર કરે છે તે પુરાહિતને
અપ્રીતિ કરતા થયુ, પુરાહિત બડબડવા લાગ્યો-આ ગુરુ
પાપડી વેઠાદિબાદ છે એ પ્રમાણે રાજાની પાસે વારવાર
બોલતો તેને આચાર્યે નિરૂત્તર કર્યો-બોલતો બધ કર્યો
ત્યારે તે પુરાહિત આચાર્યપર દ્વેષવાલો રાજાને અનુકૂલ

વચનોથી જુદા પડિશામવાવો-વિપરીત પરિણામવાવો કળના
 બોલ્યો-એવા મદાનુભાવ એ જે માર્ગથી જાય । તે માર્ગે
 જે ગતિ લાય અથવા એમના પગવાઓ અપાય તો ઉપદ્રવ
 થાય માટે તેમને વિદાય કરે । ત્યારે વિદાય કર્યા બ્રીજાઓ
 વની આમ કહે છે-નગરને ઉપાયથી વિદાય કર્યા કેવી
 રીતે ? સર્વ નગરમાં રાજાએ અનેપણીય કરાવ્યું તેથી નિકલી
 ગયા ઇત્યાદિ કારણોમાથી કોઈ પણ કારણુગર નિકલી
 યા, વિચરતા પછંદાણ નગર તરફ આવ્યા પછંદાણ નગરમા
 ચોતાના માધુ અમુકાયને આયકાલમાયે સહેનો આપ્યો-
 જ્યાં શુધી હું આવુ છું, ત્યાં શુધી તમારે (નિવાસસ્થળ) પધુ-
 પણા નહીં ન કરવા તે નગરમા સાતવાહન નામનો રાજા તે
 આવક (છે) તે કાવકાયને આવનો ગ્રામસ્ત્રીને અનુમ્મ
 ગયો અને સાધુસમુદાય (પણ) સમુખ ગયો એટલે અહ
 બરે કાવકાયને પ્રવેશ કરાવ્યો અને પ્રવેશ કર્યા બાદ
 કાવકાય બોલ્યા-ભાદરવા શુદી પચમીએ પર્યુપણા કરવાના
 છે, તે માધુ સમુદાયને સ્વીકારી લીધું ત્યારે રાજાએ કહ્યું,
 તે દિવસે મારે લોકાનુવર્તિએ-ચાતિ, ગુણિને માટે ઇંદ્ર
 મહોત્સવ (ઇંદ્રયાગ) કરવાનું છે, તેથી સાધુ, ચેત્યની સેવા
 ભક્તિ નહીં થાય, તેથી છઠ્ઠી પર્યુપણા કરે । આમાયે
 કહ્યું, ઉદ્ધવાય નહીં, ત્યારે રાજાએ કહ્યું, તો આવની
 ચોયે પર્યુપણા કરે । આમાયે કહ્યું એમ થાઓ તે કાર
 ણથી ચોયે પર્યુપણા કરી આ પ્રમાણે નિચોયવૃષ્ટિના દશમ
 ઉદેશમા બીના બતાવેલ છે

આનું સાર આ છે

ઉત્તરેણીનગરીમા એમાનું રહ્યા હતા એમાસામા

અને વલી રજા વિના જલ્લભાનુને દીક્ષા આપી રાજના
કોષે ત્યાં દેશવટ્ટો મટ્યો ચોમાસામા વિહાર કરી પછઠા-
ણપુરમા આવ્યા લાલ્લવા ગુદી પચમીએ પચુપણા છે
એમ પોતે જાહેર કર્યું ત્યાના માધુ મઘે તે વાત માન્ય
કરી પણ મળતએ માન્ય ન કરી મળત ધ્રાવક હતોને ?
હા, છતાં આચાર્યનું કથન માન્યુ નહીં છેવટ રાજાએ
ચોવની કથા ! એમ કહ્યું, ત્યાં કાલઠાચાર્ય ' એમ
વાઓ ' એમ જોડ્યા તેનું ઠારણ પચુપણા નજીકમા આ-
વેલ છે, જો આ (રાજા)નું વચન માન્ય ન ઠરાય અને કદી
આને પણ અરુચિ થાય તો હવે શુ વાય ? આમ ધારીને
કારણે ન છુટકે ચોથ કરવી પડી છે પણ ચલાવવા માટે
કરી નથી એ જીના તો નિગીથચૂર્ણિના પાઠ ઉપગ્રથી
સ્પષ્ટ જણાય છે

નિગીથચૂર્ણિને માનનાગઓએ નીચે લખેલ જીનાઓ
નિગીથચૂર્ણિમા સ્પષ્ટ જતાવેલ છે તે તરફ ધ્યાન આપવું
જોઈએ—

૧ આપાઠ ચોમામી પ્રતિક્રમણ આપાઠ ગુદી પૂનમે
જતાવેલ છે, ચોદરો જતાવેલ નથી

૨ કાર્તિકચોમાસી પ્રતિક્રમણ કાર્તિકગુદી પૂનમે
જતાવેલ છે, કાર્તિકગુદી ચોદરો જતાવેલ નથી

૩ કાર્તિકવદી એકમનો વિહાર કરવાનો જતાવેલ છે,
પણ કાર્તિકગુદી પૂનમનો સાધુઓને વિહાર કરવાનો
જતાવેલ નથી

૪ પવમા પચુપણા કગવી જતાવેલ છે, પણ અપર્વમા
પચુપણા કરવી જતાવેલ નથી

૫ ચોથને અપવ કહેવ છું પણ પર્વ કહેવ નથી

૬ વચ્ચે રગનારને પ્રાયાશ્રિત જતાવેલ છે પણ વિધિ નથી

૭ પાચ પાચ દિવસની વૃદ્ધિ કરવી, ઠટપસ્થાપનમર્યાદા જતાવેલ છે પણ સઘની આજ્ઞાએ વિચ્છેદ ગયાની ખીના જતાવેલ નથી

આ ઉપર જતાવેલ સાત જાખતને ન માને, તે નિરીયચૂર્ણિને માને છે એમ કેમ કહેવાય?

નિરીયચૂર્ણિમા તો ચોથ કેમ થઈ? એ શકાતુ સમાધાન ચરિતાનુવાદે કરેલ છે નિરીયચૂર્ણિશબ્દનો એનો અભિપ્રાય નથી કે હવે જાધાએ ચોથ કરવી! અને ચરિતાનુવાદે જે ખીના હોય તે વિધિવાદમા ઠેવી રીતે મમાવેશ થઈ શકે? અપવાદસિદ્ધાંતોને ઉત્સર્ગમા ન સુધી શકાય અપવાદ તે અપવાદ સ્વયેજ રહે, અને ઉત્સર્ગ-મૂળે તે ઉત્સર્ગ-સૂત્ર સ્વયેજ રહે આ સિવાય ખીણ ત્યાં ઉપર જતાવેલ ખીનાઓ નિરીયચૂર્ણિમા છે તે તરફ કેમ ધ્યાન દેવાતુ નથી? એમા જે જે ખીનાઓ જતાવેલ છે તે તે અદ્વાપૂર્વક માન્ય થાય તોજ તે સૂત્રની ચૂર્ણિમાની ગણાય પોતાને અતુકૂલ પડતું માનીએ તે સિવાય લેખ છતાં પણ ન માનીએ તો તે નિરીયચૂર્ણિ માની કેમ ગણાય? ઉપર જતાવેલ સાતખીનાઓ નિરીયચૂર્ણિકાર લાવેલા છે તે ખાશ ધ્યાનમા લેવા જેવી છે

પ્રશ્ન ૩૪-પછીથી ચાલી કેમ હરો?

ઉત્તર-રાજના આગ્રહથી ચોથની સવચ્છરી કર્યા પછી શ્રી કાલકાચાર્ય તેજ શાલમા દાલ કરી ગયા પછીથી

તેમના શિષ્યોએ ચવાવેલ હોવી જોઈએ, પણ ત્યાં હેતુથી ચલાવી તેનો ઠાઈ પણ ખુલાસો કોઈ અન્યમા નથી

પ્રશ્ન ૩૫-શ્રીભલકાચાર્યે જાનના કારણે કરેલ, ચોથ બધા ગરુડોમા ચાલી કે કેમ ?

ઉત્તર-શ્રીભલકાચાર્યે જાનના ઠેવાના કારણે કરેલ ચોથની સવરુદ્ધિ બધા ગરુડોમા ચાલી નથી કિંતુ એમના પોતાના ગરુડોમા તેમના કાલ કરી ગયા પછી ચાલી છે તેમનો ભાવડહરો ગરુડ છે તેમિવાચ મર્વે ગરુડોમા ભાદરવા શુદ્ધ પચમીનીજ સવરુદ્ધિ ચાલતી હતી મર્વે ગરુડોમા ચોથની સવરુદ્ધિ કરતા હતા એવો પ્રાચીન અન્યોમા કોઈ જ યાએ દેખ છે નહીં માટે ભાદરવા શુદ્ધ પચમીની સવરુદ્ધિ સર્વ ગરુડોમા થતી હતી એ ચોક્કસ જાણુ

પ્રશ્ન ૩૬-અત્યારે આ બધા ચોથની સવરુદ્ધિ ઠરી રહ્યા છે તે કયાગથી ?

ઉત્તર-અત્યારે બધા જોનો ચોથની સવરુદ્ધિ ઠરતા નથી, પણ માત્ર તપગરુડોમા અને ખગ્તરગરુડોમા થાય છે, અને તે પણ વિક્રમ સવત ૧૭૭૦ની સદીના અગ્સામા ચાલેલ છે તેના પહેલા એક ભાવડહરો ગરુડોમા કાલકાચાર્ય પછી ચોથની સવરુદ્ધિ થતી હતી તેમિવાચ મર્વે ગરુડોમા ભાદરવા શુદ્ધ પચમીની સવરુદ્ધિ પ્રવર્તતી હતી

પ્રશ્ન ૩૭-વિક્રમસવત ૧૭૭૦ની સદીના વખતથી ચાલેલ છે તેની શી ખાતરી છે, ત્યારથી બીજાઓમા ચાલી ?

ઉત્તર-વિક્રમસવત ૧૭૭૦ની સદીના લગલગથી પહેલા મએલા આચાર્યોએ પોતાના બનાવેલા અન્યોમા ભાદરવા શુદ્ધ પચમીની સવરુદ્ધિ કરવાનું લાવેલા છે, પણ ચોથ

કરવાનું તેમાં નામ નિશાન પણ નથી એ ખાત્રી સમજવી
કેવળ શ્રી ઠાણકાચાર્યના મતાનીચાઓ ચોથની સવચ્છરી
કરના હતા તેમને સુક્રીને સર્વાન જૈનોમાં ભાકરવા શુદ્ધ
પચનીની સવચ્છરી ચાલતી હતી

પ્રશ્ન ૩૮-શ્રીઠાણકાચાર્યે રાજના આગ્રહથી ચોથની
સવચ્છરી કરી તે સમસ્ત હિંદુસ્તાનના જનાચાર્યોએ
સ્વીકારી, એમ આજના કેટલા એક મરેઝી સાધુઓ વિગેરે
કહે છે તે કેમ ?

ઉત્તર-તે ખીના ચાલી નથી, કારણકે તે હકીકત
સાબીત કરવામાં શ્રીજેનપૂર્વાચાર્યોના લેખ કોઈપણ પ્રાચીન
જન જાણેલા નથી તેમજ આપણે સ્વણુદિધી વિચારવાનું
કે તે ઠાણમાં આજની માફક ટપાલ, ટેલીફોન, રેલગાડી,
મોટર, બાઈકિકલ, એરપ્લેન-વિમાન અને વાઈર્લેસ વિગેરે
સાધનો પણ ન હતા, તો આખા હિંદુસ્તાનમાં મવ
જૈનાચાર્યોને દુકા સમયમાં ગી રીતે બળજ આપી હશે ?
અને ગી રીતે બધા જાનાયા મામેવ થયા હશે ? આ ખીના
કોઈ રીતે આપણી બુદ્ધિમાં ખેસે તેવી નથી તેમ તે ખીનાનું
પ્રમાણ કોઈપણ પ્રાચીન સિદ્ધાંતો કે જાણેલા નથી, જેથી
આપણે સ્વીકારી શકીએ, કિંતુ પછાડાણ પુરના ગમણસ
તે વાત સ્વીકારી એવા અશ્વ નિરીયચૂર્ણના છે અને તે
શકવી પણ શકે, કારણકે-જે તમરમાં-એટલે પછાડાણપુરમાં
રાજના કહેવાથી શ્રીઠાણકાચાર્યને ચોથનીસવચ્છરી કરવા
પર તેમના અનુયાયીઓને પણ તે કરવી પડે એ ન બન
ચોખ્ખ નથી વધી બધાએ ગમ્મોના જૈનાચાર્યોને શુ કા
પડ્યું હતું ? કે જેથી તેઓ બધાચ ગમ્મવાલા આચાર્ય

ચોવની મવત્સરી કરે? નીચમ તો જો છે કે જેને કારણ પડ્યું હોય તે કહે, તો તે બ્યાજળી ગણાય તેમવલી બધા જૈનાચાર્યોના તે શ્રીકાલકાચાર્ય ગુરૂપણ ન હતા, કે જેથી બધા ગચ્છના જૈનાચાર્યો તેમ કરે તેમજ વલી શ્રીકાલ-કાચાર્ય ચોથની મવત્સરી ચલાવવા માટે ઠાઠ ઠગી ન હતી કે જેથી બધાએ ગચ્છના જૈનાચાર્યોને હુઠમ ઠગી ચોથની સવત્સરી કરાવે? તેમણે તો ન છુટકે કરી હતી

પ્રશ્ન ૩—શ્રીકાલકાચાર્ય મમસ્તજૈનાચાર્યોના ગુરૂ કેમ ન હતા? અચારે વિચરતા સાધુઓને પૂછના તેઓ-માથી ઢેટલાએક કહે છે કે મમસ્તજૈનાચાર્યોના ગુરૂ હતા તેનું કેમ?

ઉત્તર—જો તેઓ ઢેટા હોય કે તે શ્રીકાલકાચાર્ય અમારા મર્વના ગુરૂ હતા, તો તે શ્રીકાલકાચાર્યનું નામ પોતાના ગચ્છની પટ્ટાવલીમા પદ્ધત તરિઢે કેમ નવી? અને જો તેઓ કહે કે, છે! તો બતાવો! તમારી તપાગચ્છની પટ્ટાવલીમા પદ્ધત તરીઢે ઢેટલામા તે શ્રીકાલકાચાર્ય પદ્ધત થયા છે, અને તેમની જોટલે શ્રીકાલકાચાર્યની પાટે ઢોને ગણ્યા છે? તે બતાવવું જોઈયે શુ બનાવે હોય તોને? વળી તેમને ગુરૂ તરીઢે માને તો તેમના ગચ્છની અમાચારી કરવી જોઈએ, તે સમાચારી ‘સુધર્મગચ્છપરીમા’ મા આ પ્રમાણે પૃષ્ઠ ૩૬ મા બતાવેલ છે—

યુગપ્રધાન કાલિકસૂરિને, કહે તેહ ન વિચાઢે મને,
કાલિકસૂરિ કવણગચ્છ વયો, મ્વણ આચાર નિણે વાપીયો ૮૭
તામ્ર ગચ્છ ભાવડહંગે સહી, પચ્ચખાણુ વદણુ તેણે નહિ,
પહેલો પરિક્ષમે ધરિયાવહી, સામાયકવિધિ પછે કહી ૮૮

૫૫૧ી ચઉમાની ચઉદશે, કરે પશ્ચિમસણ ચઉથે રસે,
 કરે પ્રતિષ્ઠા જેણીવાર, માટે નાદિ વિરોધ તેવાર ૮૬
 પહે કકણ ને સુદ્રઘી, જાણુમધ બહિરખી જડી,
 જ્ઞાન જગે જગે નવજહી, સંગ જુગજુ પહેરે સહી ૮૭
 કરે વિરોધજુ રૂડા માન, સધ સધાને કરે જવજાન,
 માલાશપણ ને ઉપધાન, તે તો માને હોય નિહાન ૮૮
 મહાનિશીથ ન તે સદહે, શાવડને ચરવડુ નવિ જહે,
 જિતપ્રતી દેવીની શુધ ચાર, જોગે દગી પ્રવળ વિચાર ૮૯
 યુગપ્રધાનકાલિકશુરેતણો, કાઉસગગકરેચિહુ લોગસ્મતણો,
 અતર પડિછમલો પુપુ જોય, એવા બોલ ઘણા તિહા હોય ૯૦
 ન કરે બોલ ઘણા જે ઈમા, યુગપ્રધાન તિણે માન્યા કીમા,
 એહ માહે જેહ કાદે જોડ, ઉભય સદ્ય માહે તે જોડ ૯૧
 નવિમાની તેણે જિનવરણાણ કાનિજસૂગિ કર્યા અપ્રમાણ
 તો તિહા આરાધકપણુ પ્રિયુ, પડયા પ્રવાહ ન જાણે ઇંદ્રુ ૯૨
 કેમ કહે કહી શ્રી મહાવીર, કાલિકસૂત્રી હોયે ગભીર,
 તે ચોવે કરશે એ પર્વ, એ પણુ કટિપત ઉત્તર સર્વ ૯૩
 સૂત્ર ન જાનિજશુરેનુ નામ, તો જિમ કહીએ પશ્ચિમજામ,
 જાણુ હરો તે જોયે સૂત્ર, પાપ લીરૂ ટાલશે ઉત્સૂત્ર ૯૪
 પાટ મત્તાવીસમાહે નહી, કાલિકસૂત્રી વિચારે સહી,
 જાવડકરાતણા ગરૂ ટાવ, પાટ નામમાહે મ નિહાલ ૯૫
 પછ ઉ લોક નદામરૂ જાયો, લીધા બોલ કહે અનુમયો,
 હોયે વિરોધ તે જાણ્યો, પોતાનો મત નવિ તાણ્યો ૯૬
 જિનભાષિત આગમ અનુચાર, કરે શાપના સૂત્ર વિચાર,
 તેહજણા મવિ સરશે કાજ, લેશે અવિચલપદનુ રાજ ૧૦૦
 ઉપર જતાવી એ પ્રમાણે તેમના ગચ્છની સમાચારી ન કરે

તેણે કાલકાચાર્યને શુદ્ધ તરીકે માન્યા હેમ જણાય બોલવા માત્રથી શુદ્ધ ન માની શકાય

પ્રશ્ન ૪૦-મહાન જ્ઞાનાચાર્યો જેવા કે-શ્રીહરિમંત્રસૂરિ, શ્રીઅભયદેવસૂરિ અને કલિકાલમર્વજ શ્રીહેમચંદ્રસૂરિ વિગેરે શુદ્ધ પચમીની સ્વતંત્રી કરતા હતા કે ચોથની ? કેટલા-એક એમ કહે છે કે તેઓ ચોથની કરતા હતા તેમા શુ સાચુ સમજવુ ?

ઉત્તર-તેઓ ભાદરવા શુદ્ધ પચમીની સ્વતંત્રી કરતા હતા, છતાં પણ કોઈ જોઈ કે તેઓ ચોથની કરતા હતા તો તેમને ખૂણુ જોઈએ કે તમે ક્યા આધારે જોહો છો ? તે અજાણના તેઓશ્રીનો લેખ કોઈ પણ ગ્રંથમા છે ? તેઓના જનાવેલા ઘણા ગ્રંથો કે તેમા કોઈ પણ ગ્રંથમા ચોથની સ્વતંત્રી કરની એવો લેખ તેઓએ લખ્યો છે ? એવો લેખ તો તેમણે કોઈ પણ પોતાના જનાવેલા ગ્રંથોમા કરેલ નથી કિન્તુ તેઓએ પોતાના જનાવેલા ગ્રંથોમા ભાદરવા શુદ્ધ પચમીને માટે લખાણ કરેલ છે હવે વિચારવુ જોઈએ કે તેઓ ચોથ કરતા હતા કે પચમી ? નીચમ તો એવો છે કે જે કરતા હોય તે પોતાના ગ્રંથોમા લાવે અને ન કરતા હોય તે ન લાવે એ ઉપરથીજ નિર્ણય થાય છે કે તેઓ ભાદરવા શુદ્ધ પચમીનીજ આગધના કરતા હતા

પ્રશ્ન ૪૧-શુ હરિમંત્રસૂરિ પોતાના લખેલા ગ્રંથોમા પચમીના દિવસે ત્રીપર્વ કરવાનું લાવેલા છે ?

ઉત્તર-હા, શ્રીહરિમંત્રસૂરિજ સ્વકૃત પચાશકલ ગ્રંથમા ભાદરવા શુદ્ધ પચમીના દિવસે ત્રીપર્વ

લાવેના છે જુઓ જૈનધર્મ પ્રસાદે સભા તરફથી છપાએલ
શ્રીપદશબ્દો અન્યથા ૫૫ ૨૭૩ માં જ્ઞીના છે જે કરતા
હોય ત લાવે એથે પચુપણા પર્વ કરવાનું તેઓ પોતાના
કરેના હોય પણ અન્યથા લાવેલા નથી

પ્રથ ૪૨-નવાગીતીકાકાર શ્રીઅલયદેવસુરિ એથે પચુ
પણા ૫૫ ૦૨૫, એમ કોઈ પણ જગ્યાએ લાવેના છે ?

ઉત્તર-ના, તેનાથી ઉપર બાહરવા શુદ્ધ પચ્ચમીના
દિવસે શ્રીપર્વ કરવાનું લાવેના છે જુઓ શ્રીસમવાયાગસૂત્ર
ટીકા ૫૫ ૪૮૧મા (આગમમમિતિવાલી આવૃત્તિ) તથા

પચાશક સત્તરપચાશકસ્ય માસા- ' ચોડમાસુ
છોસો, સત્તરિ રાદિદિયા જહ્ણણોડ । ચેરાણ જિણાણ પુણ
નિયમા ઉક્કોસજી ચેષ ॥ ૩૯ ॥ વ્યાપ્તયા-ચત્તારો માસા
સમાહવાધતુર્માસ તદ્વચ ચાતુર્માસ તથાવત્ । હત્તકર્પે હરદ્દહ,
આપાદયા' વાતિર્જી ચાત્તદિત્તર્પે । સત્તરિ રાત્રિદિયાન્વહો
રાત્રાણિ પાવત્ । જઘમ્યસ્તુ જઘ'વ પુન, માત્રશુક્લપચમ્વા
વાતિર્જી વાવદિત્તર્પે । કષામય પચુપણાકલ્પે હસ્યાહ હ્યપિ
રાણા હ્યધિરકલ્પિકાના । જિનાના પુનર્જિનકલ્પિકાના તુ ।
નિયમાદુચ્ચતયા નિરપચાદત્યાતેષા । હત્તપક પપોત્તકૃદ
પચ, ચતુર્માસમચેત્યથ' ॥ ૩૯ ॥

× સમણે મગજ મહારીરે લામાણ સથોસદ રાવ માસે
ચાક્રતે સત્તરિર્પદિ રાદિર્પદિ સેમેહિ વામાવાસ પજ્ઞાસથેહ'
વૃત્તિ-સમણે દમ્યાદિ ડર્પાણા-ચાતુર્માસપ્રમાણસ્ય ધર્પાકાલસ્ય
સર્વિશનિરાપ્રે ત્રિશતિદિવસાધિકે માસ વ્યતિક્રાતે પચા
શતિ દિનેષ્વતોતેષ્વિત્યર્થ સત્ત યા ચ રાત્રિદિનપુ રોવેપુ
માત્રપદશુક્લપચમ્વામિત્યર્થ, વપાહવાગમા ધર્પાવામ-ધર્પા
વસ્થાન ' પજ્ઞોસથેહ'તિ પરિવસતિ સર્વધાવાસ કરોતિ,

†આગમઅક્રોત્તરી અન્ધમા પણ લાવેલા છે

પ્રશ્ન ૪૩-કલિઠાલસર્વજ્ઞ કુમારપાલનૃપપ્રતિબોધક પૂર્ણતત્વગચ્છીય શ્રીહિમચન્દ્રમૂરિ સ્વરૂપ અન્ધોના કોઈપણ સ્થળમા ચોથના દિવસે શ્રીપર્વ કરવાનું લાગ્યા છે કે કેમ?

ઉત્તર-ના,ને શ્રીહિમચન્દ્રાચાર્યે પોતાના કરેલ કોઈપણ અન્ધમા તે જીના લાવેલા નથી, અને જો કોઈ કહે કે-લાવેલા છે તો તેની પાસે તે અન્ધનું નામ તથા તેનું અધિકાર પૂછી જાણી લેવું જોઈએ મોઢાની વાત ન ચાલે, લેખ હોય તોજ પ્રમાણ ગણાય હાલના અમયમા મોઢાના ગપ્પા બહુ ચાલ્યા ઠરે છે

પ્રશ્ન ૪૪-‘વડાકપનો છઠ્ઠકરીને વીંવળાણુ ગુણી-નેજ’ એમ પ્રભુ સ્તુતિમા બોલે છે, તે કોઈપણ શાસ્ત્રમા હશે?

પચાશતિ માક્તનેષુ દિવસેષુ તથાવિધવસત્યમાત્રાદિકાગ્ને
સ્થાનાન્તરમત્યાધયતિ માત્રપદશુક્લપચમ્યા તુ વૃક્ષમૂલાદાવપિ
નિવસતીતિ દૃઢ્યમિતિ ॥

† યદુવત્તમ આગમઅષ્ટાત્તરિકામા-‘ આયસ્સયાદ્ધકરણ,
ઈષ્ઠા મિષ્ઠાદ્ધસન્નિદાયરણ । ચિદ્ગદ્ગણપટિલેદ્ગણ, સન્
ચ્છરપર્યપથવિત્તી ॥ ૧ ॥ ઉદયતિદ્ધોળ ટથણા, ધિનયાદ્ધ
સુમાદુમાણદાણાણ । इत्यथि फा’ आयरणा, यल्लुद्धि का’
यिदायेइ ॥ ૩ ॥ इति

અર્થાત્—આવસ્યકાદિ- કરવામા, ઇન્દ્રિયમિન્દ્રિય ત્થ પ્રકારની
સામાચારિમા, ચેત્યન નમા, પદિતેદણુમા, મંવતમગીપર્વમા, પરંતિયિ
ઓગા, ઉત્પતિધિની આપનામા, ધિનયાદિકમા, સુસાધુને માન દેવા
ક પ મા, ઇત્યાદિ કાયેમા, આયરણા તે ચી ? ઝેમા તે જનશુદ્ધિની
ચી ? હાની આવે છે । । । ॥ ૨ ॥

ઉત્તર-ના, તે બીના સિદ્ધાત-શાસ્ત્રોમા જોવામા આવેલ નથી હમણાના મુનિ-યતિયોએ વિચાર્યા વિના જોડિ નાજેન છે, કારણ કે આ સૂત્રું નામજ કલ્પમૂન છે કાઈ તેનું નામ વૃહત્કલ્પસૂત્ર નથી વૃહત્કલ્પસૂત્ર તો જુદોજ છે તો પછી કલ્પની અદ્વૈત વૃહત્કલ્પ કયાની પ્રવેશ કરી ગયો મતલબ કે કલ્પ તે વૃહત્કલ્પ સીંગીતે જની શકે ? અને કલ્પ શબ્દે મુનીયોનો આવ્યાર એ પ્રમાણે દૃષ્ટિમારે અર્થ કરે છે તો પછી જિનચરિતોને વૃહત્કલ્પ સીરીને કહી શકાય ? આ જાંધી બીના વિચારે તેને સમજાય તેવી છે

પ્રપ્ત ૪૫-દોઢ મામધર, મામધર, પશુધર એ વિગેરે ધરોની પ્રવા જે આલી છે, તેનો લેખ શાસ્ત્રોમા કયો કે ?

ઉત્તર-તેનો લેખ શાસ્ત્રોમા જોવામા આવેલ નથી પણ અકુાઇયોનો લેખ શાસ્ત્રોમા છે, અને એ પ્રમા તો પાછાથી આવેલ છે જોવા તોડોને એ મળીથી વિચાર હોતો નથી તેઓ તો એમજ મમજે કે જાધુ શાસ્ત્રોથીજ આવે છે

પ્રશ્ન ૪૬-અકુાઇયો કેટલી ? તેમા ગાર્વતી કેટલી ? અને અશારવતી કેટલી ?

ઉત્તર-૧૩ શ્રીલવાસિગમસૂત્રમા અકુાઇયો ચાર જાતાવેલ

૧ જીધામિગમસૂત્રે- સમ્યજ્ઞચદ્વર મયજ્ઞચદ્વર-ચાણમંતર- જોરસિયવેમાણિયા દેશા તિદિ ચંડમાસિપદિ પક્ષોસજ્ઞામમ (અજ્ઞેસુ વહસુ જિજ્ઞાસમજ્ઞાનિધમજ્ઞાનણુવત્તિપરિનિષ્વાજ માદપસુ ય દેવવજ્ઞેસુ ય દેવમમુદપસુ ય દ્વષસમિદસુ ય દેવમમપાપસુ ય દેવજ્ઞોયજેસુ ય યગતત્રા સદિના સમુ ધાગત્રા સમાજા પમુદય વક્રીલિયા) જદ્વાદિમાત્રો સદા મદિમાત્રો કરેમાજા પાલેમાજા સુદસુદેજ વિદ્વરતિ ' ।

છે ત્રણ ચોમાસીની અને એક પર્વપણાની, એટલે ૧-આ
 માઠ શુદ્ધી પૂનમની, ૨-ઠાઈક શુદ્ધી પૂનમની, ૩-કાઠશુદ્ધ
 શુદ્ધી પૂનમની અને ૪-લાદરવા શુદ્ધી પચમીની આ ચાર
 તિથીપર્વમા ચાગે નિકાયના દેવતાઓ, ચોતાના સુખચેતને
 મુદ્રી શ્રીનરીશ્વર દ્વીપે જઈ શાસ્વતા જિનેશ્વરની પૂજા,
 મહિમા ઓગ્ધવ વિગેરે ઠગી વર્મની મહિમાકરે છે મદાના
 કાલમાટે નીચમ પરમાત્માએ શ્રીજીવાભિગમસૂત્રમા બનાવેલ
 છે અને આમોમામની અઠ્ઠાઈ તથા ચત્રમામની અઠ્ઠાઈ એ બે
 અઠ્ઠાઈઓ પછીના આચાર્યો લાવેલા છે અને તે શ્રીઉત્તરા-
 ધ્યયનસૂત્રની ટીકામા છે અને તેને ગાસ્વતી તરિકે માને
 છે પણ તેના લેખ ચાર અઠ્ઠાઈની માફક ખુલ્લો પાઠ કોઈ
 મિદ્ધાતમા નથી એમ છ અઠ્ઠાઈઓ ગણાય છે

પ્રશ્ન ૪૭-ચોથ કર્યા પછે બીજે વર્ષે પચમી થાય
 નહીં કેટલાએક એમ કહે છે કે એક દિવસ વધી જાય
 તે કાગળને લીધે શ્રીકાલિકાચાર્ય બીજે વર્ષે પચમી કરી
 નથી, તો તેનું કેમ ?

ઉત્તર-એ એમનું કહેવું ઠીક નથી, કારણ કે શ્રીકાલિકા-
 ચાર્ય તો તેજ માલમા કાલ કરી ગયા છે બીજાપરુષ-
 ણાપવ શુધી તેઓ રહ્યા નથી, અને એક દિવસ વધી જાય
 એવી સુદ્ધિ કરવી તે પણ બ્યાજબી નથી કારણ કે દિવસ
 વધી જવાના ભયથી બે નજ થાય તો ગ્રાએ વિક્રમ મવત્
 ૧૯૫૨ ની સાલમા પેટલાદ ગામમા સુનિઆણુદસાગરજી
 વિગેરે ત્રીજની સવજરી કરી હતી, અને એ મિવાય
 ગધેસ્થલે જનોમા લાદરવા શુદ્ધી પચમીની સવજરી થઈ
 હતી તો હવે ત્રીજ વરનારને મદાય ત્રીજ વરવી બોગ્યે,

કારણ કે એક કહે તો એક દિવસ વધી જાય અને અન-
તાનુગ્રહી દોષના ભાગીદાર વધુ પડે માટે નીચા ઠરવી
જોઈએ, પણ તેમ કંઈ દેખાતા નથી તો હવે તેમને
અનતાનુગ્રહી લાગણુ જોઈએ અને તે વખતે સર્વત્ર પથમીની
ગવનડી દુનાગએએ હવસે પથમીની કંઠી જોઈએ
તેમ પણ થએ નથી માટે એનો એક ભ્રમમાં નાખવાની
યુક્તિ છે અને જો એમજ ટાંચે તો "લાદરવા શુદ્ધ પથ
મીની ગાની એલગવી નહીં" એમ મૂળમાં સૂત્રકારો રાખે
છે, તે નીચમ કેમ ગઈ શકે? એ પણ વિચાર કરવો
જોઈએ જે ઠાડ કારણે હરાય તે નહીં માટે હોય નહિ,
અને જે સદાને માટે હોય તે હારણિક પણ ન ગણાય આ
વાતનો ધરાબર સમજી ગકાય તેવી છે જિનવચનાનુમારે
વિચાર કરે તે સમજી શકે તેમ છે

પ્રશ્ન ૪૮-શ્રીકલકસૂરિ બીજે વસે પથમીના શ્રીપદે
કહે તો તેમને અનતાનુગ્રહી થાય?

ઉત્તર-અનતાનુગ્રહી કોને વાય? જે દેવસી, રાઈ,
પંખી, ચોમાસી અને હવનડીમાં પણ ન ખમાવે અને
કપાય થએલ હોય તેને તેમજ રાખે તેને અનતાનુગ્રહી
થાય કાવકસૂરિ આવ્યાર્થનો પ્રતિકેમણ રાજ કંઈ હતા

“જે મેં પેદા કરાયા સર્વ તિરિહણ સ્વામેમિ”

આ પાઠ આવરિય ઉવજાયામાં આવે છે એ પ્રમાણે ખ
માવનારને અનતાનુગ્રહી ગણીતે થાય તે વિચારને

પ્રશ્ન ૪૯-ગીતાર્થે આવરેલી હઈ આવરણા પ્રમાણ?

ઉત્તર-મમલ ગીતાર્થે લાલાલાબ જાણી સ્વમમુદાયમાં
સાધુઓના હીતાહીતને માટે જે જે આવરે તે તે પ્રમાણ

ભૂત થાય, પણ કાલકમરિયે તો રાત્રનું વચન રાખવાની ખાત-
રજ ન છુટકે ઢરેલ છે, તેમા સાધુઓનો તો ઠાઈ પણ હીત
નહેલ નથી સાધુઓનો હીત તો શ્રીમહાવીરપ્રભુની ૫૦૫
રાત્રુગત શ્રીપર્વ આરાધવામાજ છે પચમીને છોડીને ચોવ
આગયન ઢરવાથી અધિક લાલ જેવું જણાતુ નથી મહા
તેમજ વર્તાવા માટે આચાર્યની આના પણ નથી જો આજ્ઞા
હોય તો ણતાવવી જોઈએ

પ્રશ્ન ૫૦-ઢેટલાએક જોમ કહે છે કે શ્રીવીરભગવાન
ભાષી ગયા છે કે-કાલકાચાર્ય થશે અને ચોથની મવત્સર્ગી
ચલાવશે જો પ્રભાણે ૫૦માત્રમાજે દોઈપણ સૂત્રમા દરમા-
વેવ છે ? અને પ્રભુએ ઢહેવ છે જોમ જે કહે છે તે ખીના
સાચી હશે ?

ઉત્તર-અમણ ભગવાન શ્રીમહાવીરસ્વામીએ પ્રકાશ
કરેલ આગમ વાણી તેમા આ ખીના ખીલકુલ નથી હાલમા
પરમપૂજ્યતરિકે મનાતા ૪૫ આગમ સૂત્ર-મિદ્ધાતો છે,
તેમા કોઈ જગ્યાએ પ્રશ્નમા પૂછેલ હકીકત આવેલ નથી
શ્રીભગવતની વાણી હોય તો સૂત્રોમાજ હોય સૂત્ર મિવાય
ભગવતની વાણી હોય નહી અને સૂત્ર મિવાયની વાણીને
શ્રીભગવતની વાણી ઢહી રાડાય નહી એતો પેના પછી
શ્રદ્ધા થવીજ જોઈયે સૂત્ર મિવાયની વાણી મારા તમારા
જેવા છદ્મથ દુષ્ટિરાગીએ પ્રભુના નામે જોડી કાઢેલાને
ભગવતની વાણી તરિકે માની લઈએ તો સૂત્ર-મિદ્ધાનનો
ખટુમાન પછી કયા રહ્યો દીવાલીઢટપત્ર નામ લે છે તે
કેમ ? દીવાલીઢટપના ઢર્તા કાજ ભગવાન ચોડાજ છે તેમજ
વલી દીવાલીઢટપ એક નથી જુદા જુદા આચાર્યોના ઢરેલા

છે અને તે પણ હીવાલીક-પેા ધીકાવકાચાર્યના પછીના કાલમા થએલા આ ચાર્યોના બનાવેલા છે અને તેમા એક સરળી મવતી હેમીકત પણ નથી એવા હીવાલી ક-પેાને લગવા લાગેલા જેમ માની શકાય પોતે માની લાધેલ વસ્તુને ૧૫ ઠેરાવવા માટે પગ્માત્માનુ નાગ લઈ કહેવું ક એતો પ્રભુએ પ્રમત કરેલ છે. આની તો મોટા પાપનો ભાગીદાર થવાય છે પરમાત્માને તે બીના પ્રકાશિત દેવી હોત તો ત્રીભુવનીમૂળમાજ કરત, ત્યા પ્રસંગ છે છતાં પણ ત્યા તે બીના છે નહીં માટે તમાર ચોક્કસ સમજવું કે પાછળના આનાચોએ પોતાને અનુકૂલ પડતી જાણતોને પ્રભુના નામે બેટી નાખેલી છે

પ્રશ્ન ૫૧-પહેલા તથા છેલ્લા તીથકરના સ્થવિર-કન્ધિ સાધુઓને ચોમાસી તથા પરુપણા કયાં કહી ?

ઉત્તર-પ્રવચનમારોદ્ધામા પહેલા તથા છેલ્લા તીથ-કરના સ્થવિરકન્ધિ મુનિઓ ચોમાસી પૂનમની કહે અને પરુપણા ભાદરવા ગુદી પચમીના કહે આ પ્રમાણે પ્રવચનમારોદ્ધારમા^૧ બતાવેલ છે એટલે આપાદી પૂનમ તથા કાતલી પૂનમ ચોમાસી માટે કહેવ છે પણ ચોદસ ચોમાસી માટે કહેવ નથી તેમજ પરુપણા ભાદરવા ગુદી પાચમના કહ્યા છે પણ ચોમના કહ્યા નથી

૧ પ્રવચનમારોદ્ધાર પૃષ્ઠ ૧૮૫ (સુરત વ્દ ના)

ગાથા--ચાંડમાસુકામા, મસરિ રાઈદિયા જદાગાડા ચેરાજ
જિજાણે પુણ, તિયમા ડકોમસો ચેષ ॥ ૬૫૮ ॥ વ્યાસ્યા-ય
નુર્ણો માસામા સમાદારમહુર્માત તદેવ વાતુર્માતે તદ્વાય
દુરવપ ડરકુવ પરુપણાવરુપ, આપાદર્ણિમાયા વાર્તિક
પૂર્ણિમા યાવદિત્યર્થે, અષ્ટમ પુન સસરિ રાજિદિવાનિ-

પ્રશ્ન પર-જે કારણિક તે અપવાદ કહેવાય, તો તે અપવાદ નિરતર મેવાય ખરો ?

ઉત્તર-ન સેવાય, અને જો સેવે, તો તેને શાસ્ત્રકારેએ પ્રાયશ્ચિત બતાવેલ છે જેમ જુઓ નિશીથસત્રગા કહેલ છે કે 'અપર્વમા પન્નુસણુ કરે અને પર્વમા પન્નુસણુ ન કરે તો તેને ચાર ગુરુ પ્રાયશ્ચિત આવે ' પણ હમણા તો કારણિક કે અપવાદ બોલે કહીએ તેનો ખ્યાલ યોડાનેજ હશે બહુ તો અધપરપરાજ ચાલે છે મમજીને પ્રવૃત્તિ કરનારા વિરલા જોવામા આવે છે

પ્રશ્ન પર-તીર્થ કરની આજ્ઞાને છોડી અપવાદ માર્ગમા લાગે તેને શું ગેરલાલ થાય ?

ઉત્તર-તીર્થ કરની આજ્ઞાને છોડી અપવાદ માર્ગમા લાગેલા વિનાશને પામે છે, મસારને વધારે છે, જિન-આણુ તણુ અપવાદ માર્ગે ચડેલા સાધુઓના મયમધમ શ્રુતધર્મ આદિ શુભો નાશ પામે, પરિણામે દુર્ગતિ થાય જ્યાં અપવાદ ત્યાં પ્રાયશ્ચિત બતાવેલ છે, તેની પ્રવૃત્તિ ઓને માધારણપણે કોઈ પણ વ્યક્તિ આચરી નાકે નહી, અને જો તેવી પ્રવૃત્તિઓ આચારમા મુકી ગઝતિ હોય તો આવા ભયર પ્રાયશ્ચિત શુ કરવાને ? તેથી અપવાદને ધોરી માર્ગ કંવા મથનારા અને તેને અનુસરનારા જિન

અહોરાત્રાણિ માત્રશુદ્ધપચમ્યા યાતિકવૃણિમા યાચદિત્યર્થ, કેવામય પર્યુપણાકલ્પ હત્યાહ-સ્યવિરાણા-પ્રથમપશ્ચિમજિન-સમ્યન્ધિસ્થવિરકલ્પિકમાધૂના જિનાના પુત્ર-પૂર્વાતિમ તીર્થકૃજ્જિનકલ્પિકાના નિયમાત્-નિશ્ચયેન હટકટ પદ-મા સચ્ચતુષ્ટયપ્રમાણ પદ પર્યુપણાકલ્પ નિરપવાદત્વાત્તેષામિતિ

આજ્ઞાની બકા છે વાચો નીચેનો લેખ* “આર્યવક્ષિત-
સૂરિના સળધમા પચકટપચ્ચિ” —

‘તે મૂલસૂત્ર ઠગ્ગિઠ્ઠણ સદામ્મ લગ્ગા જહા વઢો મૂલે
વિળઢો વાણ્ણ પદ્ધિઓ ણિણ્ણસંદ્ધ એ તેણિ તિલ્લપ્પમણ મુલ્લુ
અવગાદ પદે લગ્ગા’

લાવાય-તે મૂલ સૂત્રને છેલ્લેને ગાળાએ વડગેવા
છે જેન વડ મૂલમા નાશ પામીને થડના આધારે ઉભેલો
નાશ પામે છે તેમ તે પણ તીર્થધરની આજ્ઞાને છેલ્લેને
અપવાદ માર્ગમા લાગેવા પણ નાશ પામે છે” વધી પણ
વાચો આ લેખ† “પચકટપચ્ચિ” —જે વાઈ વડ મૂલમા
ખવાઈ ગયો હોય છતાં થડમા સારો ફેળાય છે તે કેટલો
વખત ટકવાનો ? અર્થાત્ જો વડનો નાશ થવાનો એ/હો
શીનીર્થ ધરની આજ્ઞાને તથા અપવાદ માર્ગે ચડેલા એવા
માધુઓના સયમધર્મ, અને ગત્યનિષ્ઠા આદિ શુભો નાશ
પામવાના અને પશ્ચિમામે દુઃખનિજ થવાની

આ પ્રાયશ્ચિત્તને અંગે એક વાત વધારે સમજવાની
જરૂર છે જે જે પ્રવૃત્તિઓ માટે ગ્રાસ્ત્રમાટે આવા લાયકર

* જૈન પત્ર પુ રહ, ગ ૩૪ પ ૬૨૧ મા સત્યને
આહવા હો તો એવે જ્ઞો સ્વીકાર કરો તે ત્રીપાટણ જૈનપુવક
ગ્રંથ નગ્ગરી શા કેલવસાવ મમનવદ તે લેખનો ભાગ

† ‘જૈન પત્ર પુ રહ, ગ ૩૪, પ ૫૭ મા પચમહા
મતની પ્રતિષ્ઠા સાધન નામે સેવાતા દલ મમે લાગ જતી તે
એ મહુઆઈ સમ્પ્રચિદ જવેરી-મુખાઈ તે લેખમાનો ભાગ

પ્રાયશ્ચિત્ત જતાવ્યા છે તે સર્વ પ્રવૃત્તિઓને શાસ્ત્રને પ્રમા-
ણિત માનનાર કોઈ પણ વ્યક્તિ કદી આચરી શકે નહીં,
તેની પ્રવૃત્તિઓને પણ આધારણપણે આચારમા મુદ્દી શકતી
હોત તો પછી તેને માટે આવા લયગર પ્રાયશ્ચિત્ત શાને ?
તો પણ શાણા શાસ્ત્રગણે આવી પ્રવૃત્તિની પણ જે બાબત
જોઈ અને તેને પણ લગતો અપવાદ દર્શાવ્યો અપવાદ
દર્શાવ્યા પછી શાસ્ત્રગર સમન્વયા ઠે રજોને આ અપવાદ
જ ધોરી માર્ગ કા ન જાને ? એ માટેજ એમણે ઉમેર્યું
કે કોઈ મહાધર્મી આવો અપવાદ જોઈને અને એકાદ
પ્રાચીન નાખલાને જોયે રહીને આ અપવાદને અનુસરશે
તો તે અનુસરનાર અને તેની પચ્ચાયત કરનારા જિન
આજ્ઞાની બહાર છે એઓના સયમ ધર્મનો નાશ થશે
વિગેરે બધી હકીકત જણાવી છે વધી એ અપવાદને
અનુસરવાનો અધિગર પણ કાઈ બધાને નથી આપ્યો, એ
તો કોઈ અતિશયનાની (અવધિ જ્ઞાનીની ઢેટીના ત્યાગિત-
શીલ વિવેકી મત્યનિષ્ઠ) એવા સાધુ પુરુષોનેજ હોઈ ગઠે
આવા અપવાદો તો શાસ્ત્રમા અનેક છે, તો શું એ
અપવાદનું નામ લઈને કોઈથી એને અનુમગય ખર ?
આજના સાધુઓ તો અહમિદ રતા એટલે ભાગ્યેજ તેઓ
આવી બાજતો વાચે કે વિચારે જો તેમ ન હોય તો આલુ
હંહંહંહંતું જુઠાણું આ વીસગી સદીમા ધોળે દિવસે કેમ
નજાવી લે ?

આવી હકીકત કઈ એક જગ્યાએ જ એમ નથી, પણ
પચકપલાખ્યમા પણ આ વિષે વિગતથી જણાવેલું છે
આ ઉપરાંત પચસુત્ર અને પ્રવચનસારોદ્યાગમા પણ આ

વાત નોધાએવી છે” શાસ્ત્રકાશે તો વારવાર કહે છે કે ‘આણાપ ધમ્મા’ પ્રભુ આજ્ઞાએ ધર્મ છે તે માન બોલી જવાથી કાર્ય ત્રિદ્ધ થાય નહીં, જિનેશ્વરે આણાને આધીન થઈ પ્રવૃત્તિ કરાય તોજ કાર્યત્રિદ્ધ થાય, ત્યાં સ્વચ્છદ્ધપાત્ર લભ આવતું નથી આત્માર્થો વિરલ હોવાજ આ દુષ્કર્મ કાવમા જિનઆણાને આધીન રહી આત્મ કલ્યાણ સાધી શકે

પ્રશ્ન ૫૪-એક દિવસ વધી જાય તો અનતાનુબધી થાય માટે પચ્ચમીના પચ્ચસુસણ કરે તે પાનમી નબ્બે જાય, એમ આજના કેટલાક દુરાનહી આચાર્યો કહે છે તે કેમ?

ઉત્તર-એક દિવસ વધી જવાનો કહે છે તેનો કેવલ કુચુલ્લિ છે કપાયની જાળનમા શાસ્ત્રમશે ફરમાવે છે કે- જેની સાથે કપાય થયો હોય તો તેને ખમાવવું, એમાજ ધર્મનું ગાજ છે, માટે વારવાર ખમાવવું ૧૫ દિવસમા ન ખમાવે તો પ્રત્યાખ્યાની કપાયમા ગણાય, ચાર માસમા ન ખમાવે તો અપ્રત્યાખ્યાની કપાયમા ગણાય અને બાર માસમા ન ખમાવે તો અનતાનુબધી કપાયમા ગણાય, અને તે પ્રમાણે તે હોવાની ગતિઓ થાય માટે વારવાર ખમાવું અને ખમાવવું એમાજ ચાર છે, જુઓ શ્રીકલ્પસૂત્રની સાધુસમાચારીમા જણાવેલ છે કે-

“સ્વમિયવ્વ સ્વમાયિયવ્વ ઉસમિયવ્વ ઉવસમાયિયવ્વ ।
જો ઉસમમ્હ તસ્સ અત્થિ આરાહણા, જો ન ઉસમમ્હ તસ્સ
નત્થિ આરાહણા । તમ્હા અપ્પણા વેવ ઉસમિયવ્વ । સે
કિમાહુ મતે ? ઉવસમસાર સુ સામણ્ણ ॥”

અર્થાત્-‘ખમલુ અને ખમાલુ, ઉપશમલુ અને ઉપસમાલુ
 જે ઉપગમે છે તે આગધક છે અને જે ઉપશમતો નથી તે
 આગધક નથી માટે અવ્ય પોતે ઉપશમલુ લગવન ! આનુ
 શુ ઠારણ ? કારણ એક-ઉપશમ એજ વિરતિજીવનનો
 સાગ છે ’ સિદ્ધાંતમા તો આમ છે હવે જરા વિચાર
 કરો કે આજઠાલ ચાલતા નાધુઓના ઝગડાઓમા કપાયની
 બહુલતા દેખાય છે કે ? પરસ્પર ખમાલવાનુ સુએ છે ?
 એક ગરહના એક સમુદાયના એકજ ગુરૂના નામને ધારણ
 કરનારાઓમા ઝેરવેર ઢેલો ? ‘મારું કે મારું’ ક્રૂર એટલોજ-
 તે પ્રત્યક્ષ છાપાઠારા વિગેરેથી સહુ કોઈને જોવામા આવે
 છે હવે તે કપાયને જો શ્રીપર્યુપણા જેવા પવિત્રપર્વમા શુદ્ધ
 અત કબ્બુથી ખમાલતા હોય તો આટલા વર્ષોથી ચાલતો
 આવેલ ઝેરવેર રહે ખરો ? નજ રહે આ રહસ્યને
 ભુલી ગયા, માત્ર પચમી કરવાથી એક દિવસ વધી
 જાય અને અનતાનુ બધી થાય એવી ખોટી યુક્તિને
 ધારણ કરે છે, અને જોનાજીવોને ખોટાની માયા
 જાળમા ફમાવે છે પચમી કરવાથી પચમી નરકમા જવાતું
 હોય તો નરકમા જવાના ઢારણો ચાસકારોએ બતાવેલા
 છે-‘ મહાઆરણી, મહાપરિવ્રજી, રૌદ્રધ્યાની, માસલક્ષી,
 પરશ્વીગામી વિગેરે ’ તેમા આ પણ કાગળ બતાવલુ જોઈએ,
 તે તો બતાવેલ છે નહી, તો ચાસકારો બુદ્ધ્યા કે આજના
 જમાનાના નામધારી આચાર્યો બુદ્ધ્યા ? ઉત્સુકની પરપણાઓ
 યોગિતિમા જવાના તેઓના આ ચિન્હો છે
 દ્રસૂરિજેવાઓ પ્રતિપાદન કહે છે કે-‘ આપણે
 થી ચોથકાગળે છીએ પણ પચમીને વિગધવી

નહી' એમને શુ એ જ્ઞાન નહી ચયુ હોય? કે 'પચમી-
આરાધે તે પાચમી નરકમા જાય' પૂર્વાપરનો વિચાર
દુરાનહીયોને હોતો નથી નહી તો આવી ૫૩૫ણા ઘઈ
શહેજ નહી શ્રીભદ્રજાહુસ્વામીએ આવશ્યકનિર્ણયિતમા
કરમાવેલ છે કે- “દિતિ કસ્યા મયમર્જત” અર્થાત્
કયાયો અનત ભવ આપે છે, માટે તેઓનો વિશ્વાસ કરવો
નહી વર્તમાનકાલના ડેંટલાએક નામચીન સાધુઓમા આ
વાત જાતો વિચારે ન પડી જઈ હોય એમ તેઓના વર્તન
અને ભાષણથી જણાય છે ભાકરવા શુદ્ધ પચમીની
આરાધના કરનાર પાચમી નરકમા જાય તો અગ્નારમામની
અથવા પચમીની આરાધના કરનાર ડેંટલામી નરકમા
જાય? તેનો પણ વિચાર તો ચલે જોઈયે, પણ તે પૂર્વા
પરનો વિચાર આવે કયાથી, અને જો આવે તો આતું
બોલાય નહી આનકધનજી મહારાજે કહ્યું છે કે-

“પાપ નહી કોઈ ઉત્તમ ભાષણ જોસો, ધર્મનહી કોઈ
જગજીવ સરિત્તો । સૂત્ર અનુસાર જે ભવિષ્ય ક્રિયા કર,
તેજનો શુદ્ધ ચારિત્ર પરમો ધાર૦ ॥”

અર્થાત્—જિનવચન વિરૂદ્ધ ભાષણ સમાન કોઈ પાપ નથી,
અને જિનવચનની આરાધના સમાન કોઈ ધર્મ નથી,
એથીજ સૂત્રના અનુસાર જે જાણીતવ ક્રિયા-ધર્મ અનુયાન
કરે તેજનો શુદ્ધ ચારિત્ર જાણો, મતલબકે તેજુજ કયાણ
માય છે વતી જુઓ આ શ્રીઅજિતશાસ્ત્રિસ્તવમા કહેવ છે—

“જઈ રૂઝહ પરમપય અહવા કિચિ સુવિત્થહ સુવર્ણે ।
તા તિલુરકુદરણે, જિનવચને આચર કુણહ ॥૪૦॥”

અર્થાત્—તે તમે પરમપદ-મોક્ષને ઈચ્છતા હો ! અથવા જગતમા વિસ્તારવાલી કિર્તિને ઈચ્છતા હો ! તો ત્રણ લોગના ઉદ્ધાર કરવામા સમર્થ જે જિનવચન તે પ્રતે આજ્ઞા કરનારા થાઓ ! ! પણ ગમ્મ મતનો ડહાપ્રહ હોય તો જિનવચનની પ્રાપ્તિ વાય નહી અને જિનવચનની પ્રાપ્તિ મિવાય જિનવચનનો પ્રકાર ઠરી ગય નહી, ભલેને આચાર્ય હોય તોપણ જિનવચનથી વિરુદ્ધ પરપણા ડગનાગને આચાર્ય તજિઠે માનવાની પણ મનાઈ કરવામા આવેલ છે જુઓ શ્રીમહાનિશીથ આદિ સિદ્ધાંતમા ગતાવેલ છે કે—

“ તિત્થયર સમો સ્થરિ, જો સમ્મ જિણમય પયાસેડ ।

આણા અફ્કમતો, સો કાપુરુમો ન સપ્પુરુસો ॥૧॥ ”

અર્થાત્—તીર્થંકર ભગવાન સમાન આચાર્ય, તે કે જે મમ્યદ્ પ્રકારે જિનેન્દગના મિદ્ધાતનો પ્રગથ કરે જિન આપુને ઉલ્લુધન કરતો આચાર્ય હોય તોપણ તેને કુપુરુપ મમજનો પણ સુપુરુપ ન બાણવો, એટલે મતપુરુપની પકિતમા ન ગણવો શાઓમા એ પ્રમાણે ગતાવેલ છે ઠાપણ ઠાગણયોગે અપવાદે “ અતરાધિમે કવ્વદ્, ” અર્થાત્ ભાદન્વા શુદ્ધ પચમીના પહેલા ઠારણયોગે કવ્વે, પણ ભાદન્વા શુદ્ધ પચમીની ત્રિઓલગવી કવ્વે નહી આ પ્રમાણે થીકવ્વ-સૂત્રમા વચન છે તેથી જ્યારે જ્યારે ઠાઈ સખવ ઠાગણ હોય તો તેવાઝે તે કરી શકે એટલાજ માટે સિદ્ધાંતમા અપવાદ ગતાવેલ છે એક દિવસ વધી જવાની સુક્તિથી અપવાદનેજ જે બાઝી પડિયે તો ‘ તે ગતિ ભાદરવા શુદ્ધ પચમીની ઓલગવી કવ્વે નહી ’ એ સૂત્રવચનની માન્યતા

કયા રહી જારણ્યોગે પેવા પણ મહા-પુરુષોએ કરેલ છે
જારણવિના તો પાછો જે સૂત્રે માર્ગ જતાવેલ હોય તેજ
પ્રમાણે કરે-ચાલે, એમ ચોકશ મમજલુ એક દિવસ વધી
જવાનુ જે કહે છે તે તો કેવલ મુખિ છે

પ્રગ પપ-ચતુર્થીની સિદ્ધિ માટે તિથોગાદિ પયનાને
પુગવો આપે છે, તેનુ કેમ ? તે શુ બ્યાજખી છે ?

ઉત્તર-ના, વારણ્યકે તિથોગાવિપયના મા ચતુર્થીની સિદ્ધિ
નાટ મૂનમા કશુએ લખાણુ નથી ને કહી કોઈ પ્રતમા હોય
તો તે પ્રક્ષેપ થયેલ ગાથાએ સમજવી પણ મલની નથી
પાછ નથી કોઈએ ઉમેરી હીધેલ છે, એમ મમજલુ જુઓ
તે ખીના કલ્પસૂત્રની કિરાવાવની નામ ા ટીકા (ભાવનગર
આત્માનંદ સભા તરફથી પ્રગટ થએલ આવૃત્તિ) પત્ર
૧૩૧ મા ૨૫૪ ખુલાસો કરેલ છે-

“ કિંચ સૈદ્ધવિપીય-”

તેજઽથ નવસર્ણિ સમદ્-ક્તેર્હિ રદ્ધમાણાથો ।

પજ્ઞોમવળ ચઽત્ત્વી કાલ્મગમૂરીર્હિ તો ઢવિઆ ॥૧॥

વીમર્હિ દિનેર્હિ કપ્પો પચગ દાળીઃ કપ્પ ઢવનાય ।

નવસયતેજઽર્હિ પુત્તિના સત્ર ઘાણા ॥૨॥

સાલાહણેણ રક્ષા સત્રાપ્તેણ કારિઓ મયર ।

પજ્ઞોસવળ ચઽત્ત્વી ચાઽમ્માસ ચઽદસી ॥૩॥

ચાઽમાસગ પઠિકમળ પરિત્વઅદિવસમિ ચઽવિવહો સયો ।

નવસય તેજઽર્હિ આયરણ ત પમાણતિ ॥૪॥

इति गाथा चतुष्टय तीर्थोद्गारायुक्तसम्मतिनया प्रदर्शितं

તીર્થોદ્ધારે ચ ન દૃશ્યતે इत्यपि विचारणीयम् । यत्रपि 'तेणउअ
नवसएहि' इति गाथा कालसप्ततिकायां दृश्यते, पर तत्र
प्रक्षेपगाथानां विद्यमानत्वेन तदवचूर्णविख्यातत्वेन चैवं
गाथा न स्रक्-कर्तृकेति सम्भाव्यते ॥

અર્થાત્—અને વહી સદેહ-વિષોષધિમા-વર્ધમાનસ્વામિથી
૬૬૩ વર્ષ ગળે હતે કાલકાચાર્યે ચોથની પર્યુપણા
૨૨થાપન કરી ॥૧॥

બીમદિવસે ૪૮૫, ૫૨૬ની હાની અને ૪૮૫૨થાપના
૬૬૩ મા ૨૨૬ઘની આસાથી નાશ પામ્યા ॥૨॥

શાલિવાહન રાજ્યે ૨૨૬ઘના આદેશથી ભગવાન
કાલકાચાર્યની પાસે ચોથના પર્યુપણા અને ચોમામી ચતુ-
ર્દશીના દિવસે ઠરાવી ॥૩॥

૪ ચોમાસી પડિછમણું ષષ્ઠિના દિવસમા અર્થાત્

૧ ૨થાપન ક્યા કરી છે તેમને તો ન છુટકે કરવી પડી છે
એમ સ્પષ્ટ નિરીધચૂલ્લિ ખતાવી રહેન છે આથીજ સમન્વય તેમ
છે કે આ ગાથાઓ નવી કોઇએ જોડી નાખેલ છે

૨ મધ ક્યા એકઠો થયો ? તેમા ક્યા ક્યા આચાર્યો હતા ?
એ ખીના કોઇ પણ સ્થાનમા નથી માટે આ ગાથા પણ પાછનથી
કોઇએ જોડી નાખી છે

૩ સધે રાજ્યને કત્તું નથી કે તમે કાલકાચાર્યને કહો કે જોથી
તેઓ ચોથ કંઈ રાજ્યએ પોતેજ કત્તું છે આ ખીના નિરીધચૂલ્લિમા-
સ્પષ્ટ છે આથીજ મન વિનાની આ ગાથા પ્રક્ષેપ જણાય છે

૪ કાલકાચાર્ય પત્રી કેટલાએક કાલ બા થએન નિરીધ-
ચૂલ્લિમાર પણ ચોમામી પૂનમનીજ લાવેલા છે કિંતુ ચક્રેશની

ચંડિકા ૮૯૩ મા ચતુર્વિંશ મઘે આચરણને પ્રમાણ કરી
 ૧૪૧૧ એ પ્રમાણે ગાથા ચાર તિથોગાવિય આદિમા કહેવ
 મમતિપણાએ કરીનેજતાવી પણ તિથોગાવિય પચન્નામાં
 એ ગાથાઓ દેખાતી નથી એ પણ વિચારવું જોઈએ જો કે
 ‘તળડકા મયમવદિ’ એ પ્રકારની ગાથા કાલસમતિકા
 અન્વમા દેખાય છે પરંતુ ત્યા પ્રમેય ગાથાઓનું વિધમાનપણું
 હોવાથી અને તેની અવચ્છિન્નિમા બ્યાખ્યા નહીં કરેલ હોવાથી
 આ ગાથા સૂત્રકારની કરેલ નથી એમ મનાવના થાય
 છે ” એ પ્રમાણે ગાથાઓનું પ્રમેયપણું થએલ છે તેથી તે
 ગાથાઓ પ્રમાણભૂત ગણાય નહિ તેવી ગાથાઓથી ચતુ
 ર્થીની કોઈ મિદિ કરવા જાય તો તે બ્યાખ્યાની નથી

પ્રશ્ન ૫૬-છઠ અકૃમતુ તપ શ્રીપર્ણપણા પવમા
 મુખ્યનાએ કય તિથીએ કરવું જોઈએ ?

ઉત્તર-જો છઠ તપ કરવું હોય તો બાહરવા શુદ્ધ ચોથ
 અને પચ્ચમીનું છઠ કરવું, અને અકૃમતપ શ્રીપવતુ કરવું
 હોય તો બાહરવા શુદ્ધ ત્રીજ, ચોથ અને પચ્ચમીનું કરવું
 એ પ્રમાણે શાસ્ત્રકારોએ ફરમાવેલ છે, એટલે બાહરવા શુદ્ધ
 છઠનું પારણ આવે એવી રીતે તપ કરવું, પણ બાહરવા શુદ્ધ
 પચ્ચમીનું પારણ કરવું નહીં આ તો સર્વ ગચ્છવાજાઓની
 માન્યતા છે શ્રીજલકાચાર્યથી ચાહેની કારણીયા ચોથની
 મવચ્છરી ઠરનારા પણ પચ્ચમીની આરાધના કરવી બતાવે

લાવેના નથી તો પછી ૮૯૩ મા સઘે આચરણને પ્રમાણ કરી
 એ ખીના કેવી રીતે બધ બેસતી આવે તેથી જણાય છે કે આ
 ગાથાઓ મનાવણીએ બનાવેલ છે, અને પૂવાચારોના અન્વેષા પ્રદેશ
 પણ કરી લેધિવ માનમ પડે છે

છે, પણ વિરાધના ગતાવતા નથી તપગજાચાર્ય શ્રીહીર-
વિજયસૂરિયે હીરપ્રશ્નગ્રન્થમા ફરમાન કરેલ છે કે—

“યેન શુદ્ધપચમી સ્થરિતા મગતિ તેન મુખ્યવૃત્ત્યા
તૃતીયાતોઽષ્ટમઃ તપઃ કાર્ય”

અર્થાત્-જેણે શુદ્ધ પચમી ઉચરેલી હોય તેણે તો અવશ્ય
ભાદરવા શુદ્ધ ત્રીજવી અઠ્ઠમ તપ કરવું, એટલે ત્રીજ, ચોથ
અને પચમીનો અઠ્ઠમ કરવો ભાદરવા શુદ્ધ છઠ્ઠ પારણ
થાય એવા હીમાએ જેટલી મોટી તપસ્યા કરવી હોય તેટલી
કરવી, પણ મોટી તપસ્યા કરી ભાદરવા શુદ્ધ પાચમનું પારણ
કરવું નહીં, છઠ્ઠ કરવું એ પ્રમાણે આચાર્યો ગતાવે છે,
છતાં પણ અત્યારે તે ઉપર ધ્યાન આપતા નથી અને ગદ્ગદી
પ્રવાહમા જેથાયા જાય છે, તેમ ન થવું જોઈએ શાસ્ત્ર
આજ્ઞા પ્રમાણે તપસ્યા થાય તો લાલ મેલવી શકાય, માટે
બરાબર ધ્યાન આપીને સૂત્રાજ્ઞા પ્રમાણે સવત્સરીનું તપ
કરવું, તેમાજ આરાધકપણું રહેલ છે પણ લોઠ્ઠેરી પ્રમાણે
વર્તવાથી આરાધકપાત્ર થતું નથી તેથી પરમાત્માની આજ્ઞા
પ્રમાણે વર્તવું તેમાજ કલ્યાણ છે અત્રે ટોઈ એમ કહે છે
કે-શ્રીહીરવિજયસૂરિયે તો શુદ્ધ પચમીના નીચમવાળાઓને
ભાદરવા શુદ્ધ પચમી આગધવાની વિધિ ગતાવેલ છે, તેથી
ખીજાઓને શું ? એઓને સમજવું જોઈએ કે-સલે તેમણે
તેઓને આગધવાની વિધિ ગતાવેલ છે પણ આરાધવા
યોગ્ય હોય તેનીજ તેઓ ગતાવેને તેથી કરીને ખીજાઓએ
વિરાધવી કે ન સેવવી ન આરાધવી એમ તો તેમણે કહ્યું
નથીને જે આરાધવા યોગ્ય હોય તેનીજ જલામણ કરવામા

આવે છે, અથવા આરાધવાની વિધિ જતાવવામા આવે છે, પણ ખીજની જતાવવામા આવતી નથી જો કે તે દિવસે બ્રહ્મચર્ય પાલન કરવું, યથાશક્તિ તપ કરવું અને લીલોતરી તથા આરભ સમારભનું ત્યાગ કરવાવડે કરીને પણ તે તિથીની આરાધના થઈ શકે છે, તેની તો તેમણે કાઠિનિ મના કરી નથી નીયમવાલાઓને જે આગાધવાનું હોય તેને ખીજ આગધે તો તેમા દોષ થોડોજ લાગે છે, નિયમવાળાને આરાધવાની ફજાયાત હોય છે, અને ખીજઓને મરજાયાત હોય છે, એટલે ઈચ્છા ઉપર આધાર છે પણ મૂલ પર્વતિથી આરાધવા યોગ્ય છે નેથીજ તેની બવામણ કરવામા આવેલ છે અને તે સ્વભાવમા (ત્રીવિજયદાસનિ રૂપ વિવિધ પ્રશ્નોત્તર ગ્રન્થ પૃષ્ઠ ૧૦૬ મા તેમણે) કહ્યું છે કે-“શ્રીજગદ્ગુરુમહાગજ પચમીનું જેમ આરાધન થાય તેમજ દ્વરમાન કરે છે અકૃમનો નપ પણ સુખ્ય વૃત્તિથી ત્રીજથીજ કરવા જ્યારે કહે છે તો તે દિવસે લીલોતરીનું શાક તો અવશ્ય વજંબુજ યોગ્ય છે” માટે પચમીને વિગાધવી નહી

પ્રશ્ન ૫૭-કવિ વીરવિજયજીએ પચુપણાનું ચૈત્યવદન કરેલ છે, અને તેમા લાવ્યા છે કે-

“ઈણ કાલે નહી પચમી, સગર સમાળી ચોય,
મવમીરુ મુનિ માનસે, મારયો અરિદાનાયે”
જેમ તેઓ કેમ લાવ્યા હશે? શુ તે ઠીક છે?

ઉત્તર-ના, ઠારણકે મત-પ મના આગ્રહમા જ્યારે પડિ જવાય છે, ત્યારે પૂર્વોપરનો ખ્યાલ ગ્રહેનો નથી, અને સૂત્ર-ત્રિ-હાતના ચથાચ વિચારને વિદ્વાનો પણ જીવી જાય છે એટલાજ

માટે કલિગલ સર્વજ્ઞ શ્રીહેમગદ્રસૂરિએ જણાવેલ છે કે-
 ' દુષ્ટિરાગ એવો પાપી છે કે વિદ્વાનોને પણ મત્ત થીનામા
 મુઝાવી નાખે છે ' તેમજ શ્રાહ્મણદ્રસૂરિ મહારાજ પણ
 જણાવે છે કે- ' આગ્રહી મનુષ્યની મતિ જ્યાં ચોટી હોય
 છે ત્યાં યુક્તિઓને લઈ જાય છે ' આવું બન્યા ઠરે છે
 તેથીજ ભવશીર પૂર્વાચાર્યો શ્રી અભયદેવનૂરિ વિગેરે સ્વદૃત
 ટીકા ગ્રન્થોમા જણાવે છે કે- ' જે આગમ-સિદ્ધાંતને
 અનુસરતો હોય તેજ અર્થ લેવો બીજો નહીં ' એ મહા-
 પુરુષો પુરુષ વિદ્વાન છતાં કેવા નમ્ર છે તે એમના લખાણ
 ઉપરથીજ જણાય તેમ છે હવે આપણે એ દૃઢાનો વિચાર
 કરીએ એ દૃઢો કવિ વીરવિજયજીનો છે ? એમ ચોક્કસ
 માની શકાતું નથી, કારણ કે-કવિતામા પ્રયાસ જેવો જોઈએ
 તેવો બધે જોસતો (ચોથ-નાથે) નથી અને શ્રીવીરવિ-
 જયજીની કવિતા પ્રયામવાલી હોય છે તેથી કોઈએ ઉમેરી
 દીધેલ હોય એમ સંભાવના થાય છે પણી તો કહે તેમ
 હોય પણ ચોખ્ખો તો નથીજ હવે એ દૃઢાના અર્થમા
 ઉતરીએ ' ઈશુ કાલે નહીં પચમી ' અને ' ભાળી અરિહા
 નાથે ' આ કાલમા પચમી નથી એમ અરિહતનાયે કહેલ
 છે કયા સૂત્ર-સિદ્ધાંતમા બતાવેલ છે ? તેનું નામ નિશાન
 નથી ભગવતનું વચન હોય તો તે સૂત્રમાજ હોય ભગ-
 વતની વાણી સૂત્ર-દાદતાગી વિના હોય નહીં વધી લખે
 છે કે ' મરવ સમાણી ચોથ ' સર્વને માનનીય ચોથ છે
 તે પણ લખાણ કોઈ જગ્યાએ નથી, અને સર્વ જોનોમા તે
 પ્રમાણે બનતું પણ નથી માત્ર તપગ્ધ અને ખરતગ્ધમા
 થાય છે તો સર્વને માનનીય ચોથ કેમ વહી શકાય ? માટે

તેમણે બ્યાજળી લખે નથી કવિયો નિરકુશ હોય છે એ
 કહેવત ચાલી આવે છે જેમ ઉદાહરણ તરિકે જુઓ-
 પચક-યાણક પૂજા તેમા શ્રીપાશ્વનાથ ભગવાનને વૈગમ્ય
 સાથી થયો ? તે સળધમા લખે છે કે—

‘ રાજેમતીકુ છોટકે નેમ સયમ લીના, ચિત્રામણ જિન
 જોતે વેરાગે, ખીના ’

તીર્થંકર ભગવાન સ્વયંપુદ્ધ હોય છે તેમને વૈરાગ્ય માટે
 કોઈ પણ નિમિત્ત હોતું નથી અને જો નિમિત્તની અપેક્ષા
 હોય તો સ્વયંપુદ્ધ કહેવાય નહીં. ડાહ્યા પણ નિમિત્ત લાવીને
 મુકેવ છે કે-‘ ચિત્રામણને જોઈ ભગવાન વૈગમ્યથી ખીના
 થયા ’ તેજ ખીના પાશ્વનાથની ઘોષમા પણ લાવેલા છે—

‘ નેમિરાજી ચિત્રનિરાજી ત્રિલોકી ત્રત લીયે. ’

ઈત્યાદિ જે ખીના લાવેલા છે તે સાચાથી સિદ્ધ થઈ શકે
 તેમ નથી વળી જુઓ મહાન પૂર્વાચાર્યો જેવા કે-‘ શ્રીહ-
 રિભદ્રસૂરિ, શ્રીનેમિચદ્રસૂરિ, શ્રીઅભયદેવસૂરિ, શ્રીમુનિચ-
 દ્રસૂરિ, શ્રીવાહિદેવસૂરિ શ્રીહિમચદ્રસૂરિ વિગેરે પચમીની
 આરાધના કરનારાઓ હતા ’ તેમને ‘ ભ ખી અરિહા
 નાયે, ઈજુ કાલે નની પચમી ’ એ સળધી જ્ઞાન શુ ન
 હતું ? અને આ પદો જનાવનારને કોઈ વિશેષ જ્ઞાન થયું
 છે ? જેથી આ કાલમા એટલે પચમ જાલમા પચમી રહી
 નથી અમણુ ભગવાન શ્રીમહાવીરસ્વામિ પ્રેક્ષ ગયા બાદ
 ત્રણ વર્ષ અને સાડાઆઠ મહિને પચમ કાવ બેઠો તે
 કાવમા પચમી નહીં એ પ્રકારના આ વચન કયા જ્ઞાનના
 પ્રમાણે ઉચ્ચારણ થયે ન હશે ? જુઓ શ્રીહીરવિજયસૂરિ પણ

પચમીપર્વને તિથી તરિકે બને ત્યા શુધી આરાધન કરવાનું
કહે છે તે પણ એમ તો કહેતા નથી કે આ કાલે પચમી
નથી, તેથી આરાધવી નહીં માટે જે શાસ્ત્ર વિરૂદ્ધ હોય તે કોઈ
રીતે બધ બેસતુ થાય નહીં દ્વિરાગથી ઉચ્ચારણ કરાએલા
વચનો સર્વને માન્ય થઈ શકતા નથી વક્ત્રી અક્ષયનિધી
તપના વ્રતવનમા લાવેલા છે કે—સુદગીએ પાચમનુ પાગળું કર્યું
તે શ્રવિષ્ણુ પ્રાચે જાગમા શ્રીવાસુપૂત્ય જગવાનના શાસનમા
થઈ ગયેવ છે, એમ માને છે તો તે કાલમા પણ શુ પચમી
ન હતી ? તે સમયમા તો ચોચો આરો હતો તે વખતે
પણ શુ ચોથ હતો ? તમારી માન્યતા પ્રમાણે તો ‘ હંણુ
કાલે નહીં પચમી ’ એમ છે તો તે કાલમા પણ તમારી
આ કવિતાના ક્રિસાએ પચમી ક્યા ગઈ ? માટે આ કવિતા
દ્વિરાગવી બનાવેલ છે એમ ખુલ્લુ માલમ પડે છે

વધી માયા ૭ મી એજ ચૈત્યવદનની લખી છે તે
પણ દેવવ સ્વમતાબ્રહ્મ પોપણ કરવા પૂર્તિજ છે તેમા
ચૈત્યના વદનનો જાવ મુદલ નથી જુઓ તે ગાથા—

નય વસાળ પુજી સુળો, શુક્રચતુર્થી સીમા ।

પચમી દિન પાવે શુળે, હોઈ નિરાધરુ નિમા ॥૭૥॥

“ પચમીના દિવસે વાગે અને ગાભવે તે નિશ્ચયથી વિગધક
થાય ” આ શબ્દો જ્ઞાનીઓના વચનોને ઉત્થાપન કરનારા
રોવાથી ઉત્સૂન તરિકે ગતિ શકાય, ઠારણ કે પચમીની
આરાધના આજકાલ ની નહીં, પણ અનાદિ કાલથી ચાલી
આવેલી છે વીર્યકર, નણધર, શુભકેવલીઓ, પૂવધર વિગેરે
મહાપુરુષોએ તે ની આરાધના તવા ઉપદેશ શ્રોતાજનોને

કરેલ છે તે દિવસે વાચન અને શ્રવણ પરપરાથી ચાલતું આવેલ છે તેને ઉત્થાપન કરવું તે તો મોઠો દોષ છે શું એ મહાપુરૂષો પચમીના દિવસે શ્રોતાઓને શ્રવણ કગવે તેથી વિરાધક થાય ? એમ કહો છો ? એમ કહેવું એ તદ્દન અયોગ્ય છે કટપસૂત્ર એટલે મુનિઓના આચારનું સિદ્ધાંત, જેમા મુનિઓનો આચાર બતાવેલ છે, તેને પચમીના દિવસે ચાલકવાથી વિરાધકપાત્રું થાય એમ જો કહે તેને જિનેશ્વરના આરાધક કેવી રીતે સમજવો ? કટપસૂત્રની અહર જિનેશ્વરના ચરિત્ર, ગણધર્મચરિત્રવતી અને પહેલા તથા છેલ્લા તીર્થકરના મુનિઓનો આચાર એ વસ્તુ રહેલ છે એ વસ્તુને તે ચાલકવાથી વિરાધકપાત્રું થાય એમ કહેવું કેટલું ગેર-વ્યાજબી છે, તે વિચારો ! તો શું કરવાથી આરાધકપાત્રું થાય ? શું જિનેશ્વરના ચરિત્ર વાચવા નહીં ? અને ચાલકવા નહીં ? ગણધર્મચરિત્ર થઈ ગએલા મહાન પૂજ્યોને તે દિવસે થાક વરવા નહીં ? અને તે દિવસે ધર્મોપદેશ ચાલકવું નહીં ? એમ તો નજ મનાય જ્ઞાનિઓએ ઉપર બતાવેલાને આચરવામા સેવવામા કે ચાલવામા મનાઈ કરી નથી કે-“ બાહરવા શુદ્ધ પચમીએ કટપસૂત્ર વાચવું નહીં તથા ચાલવું નહીં ” એ કેવલ દ્વિવિધગથી બોલાએલ છે, એમ સમજવું કાઈ પણ શાસ્ત્રમા મહા-પુરૂષોએ મનાઈ કરી નથી, કિંતુ તે દિવસમા તો તે અવશ્ય કરવાનો આદેશજ આવેલ છે

પ્રશ્ન ૫૮-સૂત્ર-સિદ્ધાંત કે આગમ કેના કરેલ પ્રમાણ ગણી શકાય ? એટલે જિનેશ્વર પ્રણીતવચન અવિરુદ્ધ-જિનેદ્ર વચન તુલ્ય માની શકાય ?

ઉત્તર-શ્રીજિનભદ્રગણિકૃત સમહણી સૂત્ર મધ્યે તેનું

સ્વરૂપ આ પ્રમાણે કહેલ છે-શ્રીમુખમાંસ્વામી વિગેરે ગણધર દેવોએ વિરચિત અને પ્રત્યેક બુદ્ધોએ તથા ચૌદ પૂર્વધર શુભદેવીઓએ અને પરિપૂર્ણ દગ પૂર્વધર મહાપુરૂષોએ રચેવને-સૂત્રસિદ્ધાત કે આગમ કહી શકાય, કારણ કે એવા મહાપુરૂષોના વચન જિનેશ્વરપ્રણિત વચન અવિરૂદ્ધ જિને દ્ર વચનતુલ્ય ગણાય છે ઉપર બતાવેલા મહાપુરૂષોના સિવાય હરકોઈના રચેલા-બનાવેલા સિદ્ધાત ગ્રન્થો સૂત્ર તરીકે ગણાતા નથી, કારણ કે સખલનાદિ દોષોનો સહય રહેલ છે, હ્રદમસ્થ અદ્વયપણાને લેધને આપણી માન્યતા તો એવીજ હોવી જોઈએ કે-‘તેજ સાચુ અને શકા વિનાનુ કે જે જિનેશ્વર પરમાત્માઓએ કહ્યું’ આ શ્રદ્ધા રાખવામા આવે તો જીવનુ અવશ્ય શ્રેય થાય એ વ્રદ્ધાને ઢેલવી રગેરગમા ભરવી જોઈએ

પ્રશ્ન ૫૬-સૂત્ર-સિદ્ધાતોમા નહીં જોએલી, નહીં શાલજેલી એવી ખીનાઓની પ્રરૂપણા કરે તેને કેવા પ્રકારનો દોષ લાગે?

ઉત્તર-તેને મહાનુ દોષ લાગે છે શ્રીભગવતીસૂત્રમા મહુકના પ્રશ્ન ચાલેલા છે, તેમા શ્રીવીર પરમાત્મા નહે છે કે-હે મહુક ! જે અર્થ, હેતુ, પ્રશ્ન, અને વ્યાખ્યા તેઓને પોતાની બંતે બાંધેલ ન હોય, કોઈ પણ સિદ્ધાત-ગ્રન્થોમા દીઠેલ ન હોય, કોઈ પણ જ્ઞાની અથવા સદ્ગુરુ મહારાજ પાસે શાલલવામા આવેલ ન હોય, અને અર્થ, હેતુ, પ્રશ્ન, અને વ્યાખ્યાઓવી અપરિણાત-અન્નજી હોય છતાં બહુ મનુષ્યોની અદર કહે-જોલે, પ્રરૂપે-ઉપદેશ કરે (હું બાણુ છું, મેં જોએલ છે, મેં સાલજેલ છે, મારા બાણુવામા છે) તો તે અરિહતોની આશાતના

કરનાર થાય છે, અરિહતોએ પ્રરૂપેવધર્મની આશાતના કરનાર થાય, દેવવી ભગવાનોની આશાતના કરનાર થાય અને દેવવો ભગવતોએ પ્રરૂપેલ ધર્મની આશાતના કરનાર થાય તે શ્રીભગવતીશ્રુતનો પાઠ નીચે પ્રમાણે જાણવો—
 (જેણ મદુઆ ! (મદુઆ !) અહવા હેઝ વા પસિણ વા વાગરણં તા અન્નાય વા અન્નિદ્ધ વા અસ્મૂય વા અપરિનાય વા વહુજણમસે આયવેદ પન્નવેદ દસદ્ધ નિદસદ્ધ સેણ અરિહતાર્ણ આસાયણાણ વદ્ધ, અરિહતપન્નતસ્સ ધમ્મસ્સ આમાયણાણ વદ્ધ, કેરલીણ આસાયણાણ વદ્ધ, કેરત્તી પન્નતસ્સ ધમ્મસ્સ આસાયણાણ વદ્ધ.)

આ સૂત્ર ગીતાર્થના હૃદયમા સદા જાગતો રહે છે તેથી કદાપિ ઉત્સૂત્રની પ્રરૂપણા કરતા નથી

પ્રશ્ન ૬૦-પર્યુપણાનો તપ અક્રમ વિગેરે પર્યુપણાથી આગવ તમા પાછવ કવો હોય તો થઈ શકે ?

ઉત્તર-હા, પર્યુપણાનો તપ અક્રમ વિગેરે શ્રીપર્વના આગલ તથા પાછલ પણ થઈ શકે છે, કારણ કે શાસ્ત્રોમા અતીત-પચ્ચખખાણુ તથા અનાગત-પચ્ચખખાણુ જતાવેલ છે, ત્યાં એજ વ્યાખ્યા કરેલ છે કે-પર્યુપણાસળધી તપ પર્યુપણા પહેલાં કારણ જોગે કરી લે, તેનું નામ અતીતપ-ચ્ચખખાણુ કહેવ છે અને કારણયોગે પર્યુપણા સળધિ તપ પર્યુપણા પછી કરવામા આવે તેનું નામ અનાગતપચ્ચખખાણુ કહેલ છે તેથી પર્યુપણાનું તપ પહેલાં તથા શ્રીપર્વના પછી પણ થઈ શકે છે, તેમા કોઈ જાતનો ફેાલ નથી

પ્રશ્ન ૬૧-સિદ્ધાતોમા અથવા ચૂલ્હિ, ટીકાઓમા ફેાલ

જગ્યાએ પણ શ્રાવણ શુદ્ધ પચમીના અથવા ચોથની પર્યુ-
પણા કરવી એમ બતાવેલ છે કે ?

ઉત્તર-ના, એમ બતાવેલ નથી પરંતુ સિદ્ધાંત વિગેરેના
ભાદરવા શુદ્ધ પચમીના પર્યુપણા કરવા એમ બતાવેલ છે
જુઓ પર્યુપણાકટપચૂષિ —

“અન્નયા પજ્ઞોસરણા દિવસે આગમ અન્ન કાલેગર્ણ
સાલવાહનો મળિઓ મદ્દવયજુન્હ પચમીપ પજ્ઞોસરણા.”
અર્થાત્-એક વખત પર્યુપણાનો દિવસ આંચે છતે આર્ય-
ગણકે સાલવાહનને કહ્યું કે ભાદરવા શુદ્ધ પચમીએ
પર્યુપણા છે તેમજ વક્ષી જુઓ નિગીથચૂષિ દશમોદ્દેશકમા-
“પવિત્રેદિઅ મળિઅ મદ્દવય-સુદ્ધ પચમીપ પજ્ઞોસવિ-
જ્ઞા સમણ-સરેણ પદિયન્ ”

અર્થાત્-નગર પ્રેશ કર્યા બાદ જલ્યુ કે ભાદરવા શુદ્ધ
પચમીએ પર્યુપણા કરવું, આધુ સમુદાયે તે સ્વિકારિ લીધું
વક્ષી પણ જુઓ નિગીથચૂષિ ના—

“મદ્દવયપચમીપ અવિકરણે ઉપણે સરચ્છરો મવદ,
છટ્ટીપ એગદિણૂનો સરચ્છરો મવદ ”

અર્થાત્-ભાદરવા શુદ્ધ પચમીએ અધિકરણ ઉત્પન્ન થયે
છતે સવચ્છર થાય અને છઠના દિવસે અધિકરણ ઉત્પન્ન
થાય તો એક દિવસ ઉછેા સવચ્છર થાય છે અને વક્ષી
જુઓ કટપસૂત્રની ટીકા નિરુપાવક્ષી (આત્માનંદ સભા
ભાવનગર વાલી) ના પત્ર ૧૭૮મા

“નહિ ક્ષાપ્યાગમે મદ્દવય-સુદ્ધ-પંચમીપ પજ્ઞોસવિ-
જ્ઞા”ત્તિ પાઠવત્, “અભિરદ્ધિઅ-વરિસે સાવળ-સુદ્ધ પચમીપ

પજ્જોસયિજ્જઈ'ત્તિ પાઠ ઉપલભ્યતે”

અર્થાત્-ભાદરવા શુદ્ધી પચમીએ પન્નએમણા કરવી એવો પાઠ જેમ મર્વન આગમ વિગેરેમા દેખાય છે તેમ અભિવર્ધિત વર્ષમા શ્રાવણ શુદ્ધી પચમીએ પચ્ચુપણા કરવી એ પ્રકારે પાઠ કોઈ પણ આગમવિગેરેમા જણાતો નથી ઉપરના પુરાવાઓથી નિદ્ધ થાય છે કે ભાદરવાશુદ્ધી પચમીએજ પચ્ચુપણા કરવી અને એજ શાસ્ત્રમત છે

પ્રશ્ન ૬૨-સિદ્ધાતોમા ચોમાસી પ્રતિક્રમણ કરવાનું કઈ તિથીએ બતાવેલ છે ?

ઉત્તર-સિદ્ધાતોમા ચોમાસી પ્રતિક્રમણ કરવાનું પૂર્ણિમાનાદિવસે બતાવેલ છે જુઓ †સુયગકાગ સૂત્રની વૃત્તિ-
 “ચાઉદસદ્વદ્વદ્વપુન્નમાસિણીસુ પદિપુન્ન પોસહ સમ્મ અણુપાલેમાણે સમણે નિગ્ગયે” વૃત્તિ -તથા ચતુર્દશ્યષ્ટમ્યા દિપુ તિથિપૂપદિષ્ટાસુ-મહારત્તપાણિક-સપ્તધિતપા પુન્યતિથિત્તેન પ્રત્યાતાસુ તવા પૌર્ણમાસીપુ ચ તિષ્ઠપ્વપિ ચાતુર્માસિનતિથિપ્પિત્યર્થ, પર ચૂતેપુ સુપ્તુ-અતિશયેન પ્રતિપૂર્ણો ય પૌષગો ત્રતામિગ્રહરિશેવસ્ત પ્રતિપૂર્ણપ્ર-આહાર-શરીરસત્કાર-ત્રાપચર્યાઽ-ક્યાપારરૂપ પૌષધમનુપાલય-સપૂર્ણ શ્રાવક-ધર્મ-મનુચરતિ, ”

અર્થાત્-ચતુર્દશ, આઠમ, મહાઠલ્યાષ્ટિક-તિથીએ અને ત્રણ

† સૂત્ર-જ્ઞતાગ-ત્રિતીય-શ્રુતસ્કથ-મસમાધ્યયનનાલ્લી યાક્યસ્ય બ્રીહીલાવાચાર્યજ્ઞત-વૃત્તો પૃષ્ઠ ૪૦૮ આગમસમિતિ આવૃત્તિ ॥ તથા પૃષ્ઠ ૪૧૯-૪૨૦

ચોમાસીની પૂર્ણિમા નિથીયો, એ પ્રકારના ધર્મ દિવસોમા શ્રેષ્ઠ પ્રકારવાલો-આહારનો ત્યાગ, શરીરસત્કારનો ત્યાગ, પ્રહ્લયર્થનું પાલન, અને સાવધ વ્યાપારનો ત્યાગ, તે સ્વપ્રતિપૂર્ણ-પૌષધ-વ્રત પાલનકરતા અપૂણ્ય-શ્રાવકધર્મને આપરેછે એપ્રમાણે પચાગીમા ચોમાસીપ્રતિક્રમણ કરવાનું પૂર્ણિમાને દિવસે જતાવેલછે પણ જીલ તિથીમા નહી.

પ્રશ્ન ૬૮-ચતુર્માસી પ્રતિક્રમણ પૂર્ણિમાના દિવસે કરવાનું ઠેઠ પણ અન્યમા જતાવેલ છે ? અને તે પ્રમાણે ઠેઠજો ઠરેલ છે ?

ઉત્તર-હા ચતુર્માસી પ્રતિક્રમણ પૂર્ણિમાના દિવસે કરવાનું ચતુરગવતીનામના અન્યમા જતાવેલ છે, અને તરગવતીએ તે પ્રમાણે ઠરેલ પણ છે જુઓ તેનું પૃષ્ઠ ૨૨ મુ "એવે કાર્તિકી પૂર્ણિમા આવી, એ કૌમુદી પર્વ તગીકે મનાય છે તે પર્વને મોટા આનંદનો દિવસ ગણવામા આવે છે હિસક ધધા કરનારાઓના હાટ જધ રહે છે અને કબટ કરીને આજીવિકા કરનારાઓને વિશ્રાંતિ મળે છે ધમનિઠ મનુષ્યો તપ, જપ, ધ્યાન, પુણ્યઆદિ કરીને પોતાના જન્મને સફલ કરવા પ્રયત્ન કરે છે એ દિવસે મેં પણ મારા માતાપિતાની માથે ઉપવાસ કર્યો મધ્યાહને

૪ જૈનમા પ્રાચીન આદિત્ય કથા ત્રય ગણાય છે

પ્રાકૃત ભાવામા ગાયાજ્ઞ તે ત્રય છે, તેના મનકના પાદનિ-માયાર્થ છે, અને મંદોષ-કર્નો નેમિચદ્ર-ગણી છે ચુગગતી-અનુવાદ-ગનાર નરસિંહજીઘ ઇન્દ્રજીઘ પૌર પ્રકાશક-મનનચદ કેશવનાવત્રેન્ મોદી હાનપોવનીપોત અમદાવાદ વિક્રમ મ ૧૯૮૦ મા છપાએ છે

આતુર્ભાસિક પ્રતિક્રમણ કરીને જાણા આત્માઓની સામે
 નતપૂરે અમ્મપૂરે થએલા અપરાધ માટે મનોભાવે ક્ષમા
 પ્રાથના કરી મવાર થતા મે ઉપવાસનું પારણ કર્યું ”
 ઇત્યાદિ બીના બનાવેલ છે તથા પૃષ્ઠ ૨૪ માં “અપદ્મા
 ધર્મ” પ્રમાણે પર્વને દિવસે હમેશના સુવાના ખડમા સુવાને
 બદલે પોપધ લેવાના ખડમા જમીન ઉપરજ સુવું જોઈએ.
 તે રાત્રે રાત્રિજાગરણ કરવું જોઈએ અને પ્રભુનું ધ્યાન ધરવું
 જોઈએ, એ પ્રમાણે હું પણ પોપધ લેવાના ખડમા ગઈ
 અને મારા માળાપ સાથે જિનપ્રભુની સ્તુતિ-વંદના કરીને
 દેવમિક અને આતુર્ભાસિક પાપમાથી મુક્ત થવા માટે
 પ્રતિક્રમણ કર્યું એ જાણ કરી રહ્યા પછી હું સ્થિરતાવે
 જોય ઉપર ઉઘી ગઈ

પ્રશ્ન ૬૪-મુનિરાજ શ્રીકૃષ્ણચંદ્રલ મહારાજને સદા
 તરફથી કોઈ પણ પદવી અપાળે કે ?

ઉત્તર-ના, પદમપૂજ્ય મુનિરાજ શ્રીકૃષ્ણચંદ્રલ સા-
 દેગને યનુવિધ સદા તરફથી કોઈ પણ પદવી અપાળે
 નથી અને ચોપડીમાં જે છપાળે છે તે ભુવધી થએલ
 છે એમ સમજાવું

પ્રશ્ન ૬૫-શ્રીદેવચંદ્રમૂરિને મૂરિપદવી કોણે આપે છે ?
 ઉત્તર-મેને મૂરિપદવતિસમુદાયએ એકઠા થઈને આપેલ છે

પ્રશ્ન ૬૬-પદ્માડી કોને કહેવાય ?

ઉત્તર-પાન અગના સમુદાયો પદ્માડીયાએ કહેવાય છે
 તે પાન અગના નામ આપમાણે જાણવા- ૧ સસુન-સુત-
 સદીત, ૨ મઅમ-અમસદીત, ૩ સુમ-મ-ન-પસદીત,
 ૪ મનિર્જિતિ-નિનુમિત્રદીત, અને ૫ સસ મહર્ષિ-મમમ્મિ.

સહીત એ પાત્ર અગ, મૂલ પચાગીરૂપ છે તે ખાશ્નિકસૂત્ર વિગેરેમા બતાવેલ છે—

“સમુત્તે સઅત્યે સગંત્યે સનિજ્જુત્તિણ સસંગવણિણ જે શુણા વા માવા વા અરિહતેહિં ભગચ્છેહિં પન્નત્તાયા પરવિયા વા તે માત્રે સદ્દહામો” ૧” ઇત્યાદિ.

અર્થાત્—અસૂત્ર-મૂત્રમૂલપાઠસહીત, અઅર્થ -બ્યાખ્યાએ કરી સહીત, અઅર્થ-સૂત્ર અને અર્થ બન્ને અપ જે વર્ગ તે અન્ય કહેવાય, તેણે કરી સહીત, સનિયુક્તિ-મૂત્ર અર્થની સગતિ કરે અવવા મૂત્ર અર્થને પગિપાટીથી જોડે તે નિયુક્તિ કહીયે તેણે કરી સહીત, સસંગકણિ-યુક્તિપુર-સ્થાન બહુ અર્થનો સંગ્રહ કરે, તેને સંગ્રહણિ કહીયે તે સહીત, જે શુણો-ધર્મો, ભાવો-અવાદિપદાર્થો અગ્રિહત ભગવતોએ કહ્યા પ્રકર્યા તે ભાવોને સદ્દહુ છુ ઇત્યાદિ હાલમા આ પાત્રને પણ પચાગી કહેવાય છે તેના નામ- ‘૧-સૂત્ર, ૨-નિયુક્તિ, ૩-ભાષ્ય, ૪ ચૂષ્ટિ, ૫-વૃત્તિ-ટીકા’ આ છે સૂત્ર-એટલે ગણધર, પ્રત્યેકગુણ, ચૌદપૂર્વધર-શ્રુતકેવલી, અને પરિપૂર્ણકાપૂર્વધર મહાપુરુષોએ રચેલ તે સૂત્ર કહે-

* શ્રી પચ્છીસૂત્ર અર્થે પત્ર ૬ મા (૬ લા)

* શ્રોદશધૈયાલિકસૂત્રપ્રહારિમદ્વિયવૃત્તિ પત્ર ૨ જો (૬ લા) તથા નિયુક્તિગિતિ-નિયુક્તાનામેષ સૂત્રાર્યાના યુક્તિ પરિપાટ્યા યોજન નિયુક્તયુક્તિરિતિ ઘાચ્યે યુક્તશબ્દ-લોપાન્નિયુક્તિ વિમ્બીનાર્થયોજના ॥

*-શ્રીગિનભદ્રચલિકૃત અગ્રણિસૂત્ર તથા શ્રીમનપગિરિ વિગ-
શ્રિન-ટીકા સુત્ર ગણદરદય, તદેવ પત્તેયવુદરદય ચ । સુચ-

વાય અને ખીજા અગોમાટે સહેપથી કહીયે તો તે મૂલમૂલ
પાઠને સુગતિપૂર્વક જિજ્ઞાસુ શિષ્ય સમજે તેને માટેની જે વ્યા-
ખ્યાઓ તે નિયુક્તિભાષ્ય ચૂષ્ણિ વૃત્તિ કહેવાય છે તેઓનો શ
પદાર્થ આ પ્રમાણે છે નિયુક્તિ સૂત્ર અર્થે સુગતિ કરી આપે,
ભાષ્ય નૂતનપદની આદે સ્વપદની વ્યાખ્યા કરે, ચૂષ્ણિ સૂત્રપદનો
અવયવાર્થસહીત કહે વૃત્તિ-સૂત્રપદાર્થ શિષ્યની બુદ્ધિમા
પ્રવેશ કરે તેવી રીતના વ્યાખ્યા જો પાચેને પચાગીકહેવાય છે

પ્રશ્ન ૬૭-શ્રી પાર્શ્વચંદ્રસૂરિ પચાગીને માનતા નથી ?

ઉત્તર-શ્રીપાર્શ્વચંદ્રસૂરિજી પચાગીને જરાજરા માને છે,
અને જો શ્રીપાર્શ્વચંદ્રસૂરિજી પચાગીને ન માનતા હોય તો
તુ માને છે ? કારણકે પચાગી જોટલે સૂત્ર, નિયુક્તિ, ભાષ્ય,
ચૂષ્ણિ અને વૃત્તિ, જોમનો નામ પચાગી કહેવાય છે શ્રીપાર્શ્વ-
ચંદ્રસૂરજી તુ સૂત્ર નથી માનતા ? તેમતો નથી, કારણકે તે
સૂત્રને તો શ્રીપાર્શ્વચંદ્રસૂરિજી બધાય કરતા અધિક માને છે
અને બાકીના ચાર અંગ જે છે તેતો સૂત્રની મગતિ કરવા
માટે સૂત્રનું ગૃહસ્થ જાવ્યાતમાને જરાજરા સમજાય તે માટેની
વ્યાખ્યાઓ છે, તેને શ્રીપાર્શ્વચંદ્રસૂરિજી કેમ ન માને ?
શ્રીપાર્શ્વચંદ્રસૂરિજી તો સૂત્રથી અવિરૂદ્ધજતિ વ્યાખ્યાઓને
જરાજરા માને છે આજકાલના કેટલાએક અહમિન્દ્ર સાધુઓ
તથા ગૃહસ્થો શ્રીપાર્શ્વચંદ્રસૂરિજી ઉપર જોડો આરોપ આપે
છે કે શ્રીપાર્શ્વચંદ્રસૂરિ પચાગીને માનતા નથી પણ પોતે

ચેવલિના રહ્ય અભિન્નદમપુત્રિજા રહ્ય ॥ ૧ ॥ ધ્યાલયા—
ચદ્ગણધરૈ સુધર્માસ્વામિપ્રભૃતિભિર્વિરચિત યથ પ્રત્યેકયુક્તે-
ર્યચ્છતકવલિના ચતુર્દશપૂર્વધારિણા ચથાભિન્નદશપૂર્વેણ
ચરિપૂર્ણદશપૂર્વધારિણા વિરચિત તદેતસર્વં સૂત્રમિતિ ।

પચાગીને માને છે કે કેમ? તેનો તો વિશ્વાસ મળ્યો પણ
 આવનો નથી. ‘હુંગરે જાગતું દેખાય છે પણ પગ તલે જાગતું
 દેખાતું નથી’ સહુતોઈ પરના દોષ જોવામા દીવ્ય ચતુ છે
 પણ પોતાના દોષ જોવામા જન્માધ મદ્ય આચરણ કરે છે
 હવેવિચારે કે શ્રીસિદ્ધાંતોમા સ્વપ્ન મુનિઓને શ્વેત માનોયેન
 વસ્ત્ર ધારણ કરવાનું પ્રજુએ કરમાન કરેલ છે તેને છાત્રી
 પીત વસ્ત્ર ધારણ કરવાનું કોઈ પણ મૂત્ર પચાગીમા જતાવેવ
 નથી હતા સૂત્ર પચાગીની અવગણના કરીને પીત વસ્ત્ર
 ધારણ કરે છે તો હવે તેમણે પચાગી ગી રીતે માની
 ગણાય? અને શ્રીપાશ્વચંદ્રસૂરિજી તો શ્વેતમાનોયેન વસ્ત્ર
 ધારણ કરવાનો આદેશ હોવાથી શ્વેત-માનોયેત વસ્ત્રનો
 આચરણ તથા ઉપદેશ કરે છે શુ તમારું કીધું ન કરે તેથી
 શ્રીપાશ્વચંદ્રસૂરિ પચાગી માનતા નથી, એમ કહેવું છે? તે
 તો સર્વનોતું કહેવું માને છે જુઓ શ્રી આવશ્યક નિયુક્તિની
 ગાથા ઠપગમા કહેવ છે કે-“શુક્લગ્ન ય સ્વમણા’ તેની
 વ્યાખ્યા મવયગિગિસૂત્રિ- ‘શુક્લામ્બયરાણિ ચંપા તે
 શુક્લામ્બયરા શ્વમણા’ અર્થાત્ શ્વેત વસ્ત્રો છે જેઓના તે
 શ્વેતાંગર મુનિઓ કહેવાય આમ ચોખો નિયુક્તિમા પાઠ
 છે છતાં ન માને તેણે નિયુક્તિ માની કેમ કહેવાય?, અને
 શ્રીપાશ્વચંદ્રસૂરિજી તો નિયુક્તિના પાઠ પ્રમાણે વર્તે છે
 તો હવે જાનેમા નિયુક્તિ કોણે માની ગણાય, તેતો પોતે-
 સમજી લેવાનું છે વતી શ્રીનિગીથચૂર્ણિમા કહેલ છે કે-
 ‘કોઈપણ માધુ જો વસ્ત્ર કદક લોખાદિથી રંગે તો તેને
 પ્રાયશ્ચિત આપે’ આ પ્રમાણે ચૂર્ણિમા છે છતાં પણ તે
 પાઠને ન માને અને ઉ-ટા અર્થ કરે તેણે ચૂર્ણિમાની ગણાય?

વની શ્રીનિશીયચૂલિમા તથા દશાબુતચૂલિમા સાધુઓને
 ચોમાગીપ્રતિક્રમણ પૂનમના દિવસે બનાવેલ છે, અને ચોમાસે
 બદલવાનો એટલે વિહાર કરવાનો કાનિંક વદી ૧નો કહેવ છે
 તે પ્રમાણે ન ક? તો તેણે શ્રીનિશીયચૂલિ તથા દશાબુત
 ચૂલિમાની ઠહેવાય? અને શ્રીનિશીયચૂલિ તથા દશાબુતચૂલિ
 પચાગીમા હશે કે નહીં? જો પચાગીમા છે, તો પછી
 પચાગીની માન્યતા કેવા પ્રકારની જાણી અને શ્રીપાશ્વ-
 ચક્રસંગિજી તો ચોમાગી પ્રતિક્રમણ પૂનમનું જ અને વિહાર
 એકમનો જ ગાને છે અને તેજ તેમનો ઉપદેશ છે, તો શ્રી
 પાશ્વચક્રસૂરિજીએ નિશીયચૂલિ તથા દશાબુતચૂલિ માની કે ન
 માની? તે તો વિચારક જાણી શકે ' પારકુ બધું ખોટું
 અને પોતાનું જ સાચું ' આવી જ્યાં માન્યતા હોય ત્યાં તત્ત્વ
 કેવી રીતે પામી શકાય? વની નિશીયચૂલિમા કહેલ છે કે-
 ' પર્વમા પન્નમુસણ ન કરે અને અપર્વમા પન્નમુસણ કરે તેને
 આજી શુદ્ધમાયકિત આવે ' આમ છે હતા પર્વમાં પન્નમુસણ
 કરતા નથી અને અપર્વમા પન્નમુસણ કરે છે, તો તેમણે
 નિશીય

દિવસે કરનારે તે વૃત્તિમાની કે કેમ ? અને શ્રીપાશ્વંચન્દ્ર-
સૂરિજીએતો એજ વૃત્તિના આધારે ત્રણે ચોમાસી પ્રતિક્રમણ
પૂનમના દિવસેજ કરવાનું જતાવેલ છે કારણ કે એ વૃત્તિ
શ્રી રીલ ગાચાર્યની બહુ જુની ગણાય છે હવે આ વૃત્તિને
જાનનેમાથી ડોણે થાપી અને કોણે ઉત્થાપી, તે સમ્યક્
પ્રકારે વિચારીને સમજે વહી ચૌદશના દિવસે જ્યારે
ચોમાસી પ્રતિક્રમણ કરે ત્યારે પખખી પ્રતિક્રમણ ક્યારે
કરે ? કે નજ કરે ? ત્યારે કહે છે કે-એતો ' હાથીના પગમા
સર્વના પગ સમાઈ જાય ' તેમ ચોમાસીમા પખખી પણ
આવીજ જાય, માટે જુદું પખખી પ્રતિક્રમણ કરવાની જરૂર
નથી જો એમજ હોય તો સવચ્છરી પ્રતિક્રમણમા સર્વનો
સમાવેશ થઈ જાય, તો પછી શાસ્ત્રકારોએ જુદા જુદા પાત્ર
પ્રતિક્રમણ કેમ જતાવ્યા ? માટે કોઈ કોઈનો ડોઈમા
સમાવેશ થાય નહીં અને જે ચોમાસીમા પખખીનો સમા-
વેશ કરે છે તે શાસ્ત્રવિરુદ્ધ છે તેથીજ શ્રીપાશ્વંચન્દ્રસૂરિજી
પખખી તથા ચોમાસી પ્રતિક્રમણ જુદા જુદા કરવાનું
પચાગીની આજ્ઞાથી ફરમાવે છે તો હવે પચાગી કોણે
માની અને કોણે ન માની તે વિચારજો વહી જુઓ
શ્રીઆચારાગસૂત્ર કે જે શ્રીગણધરકૃત દ્વાદશાગી સિદ્ધાંતનો
પ્રથમ અંગ પરમપૂજ્ય મનાયછે, જેમા મુખ્યતાએ સાધુ
મુનિરાજોને પાલવાની ક્રિયા, આચરવાના આચારો અને
વર્તવાની રીતિ-મર્યાદાઓ જતાવેલ છે સાધુ ધર્મચોગ્ય
ચરણ સિત્તરી અને કરણ ગિત્તરીનું વર્ણન જેમા કરવામા
આવેલ છે તેમા સાધુઓને શ્વેતવસ્ત્ર ધારણ કરવાના કહ્યા
છે, કિન્તુ રંગીને વસ્ત્ર વાપરવાના કહ્યા નથી તે શ્રીઆચાર-

રાગસૂત્રનું અધ્યયન ૮ મુ ઉદ્દેશ ૪થો પત્ર ૨૭૭ (આગમ સમિતી)મા બીના આ પ્રમાણે બતાવેલ છે—

‘સે અહંસજિજ્ઞાઈ વત્યાઈ જાઈજ્ઞા અહાપરિગ્રહિયાઈ વત્યાઈ ધારિજ્ઞા. નો ધોઈજ્ઞા નો ધોયરત્તાઈ વત્યાઈ ધારિજ્ઞા વૃત્તિ શ્રી૦—યાઞ્ઞાયાજ્ઞાનિચવસ્ત્રાણિયથાપરિ-
ગ્રહીતાનિ ધારયેત્, ન તત્રોત્કર્ષણધાનનાદિક પરિકર્મ કુર્યાત્ । एतदेव दर्शयितुमाह—नो धारयेत्—માસુરોદકેનાપિ ન મક્ષાલયેત્, ગન્ઠવાસિનો હ્યમાપ્તવર્ષાદૌ ગ્લાનાયસ્થાયા યા માસુકોદકેન યતનયા ધાનમનુજ્ઞાત, ન તુ જિનફલ્પિ-
કસ્યતિ, તથા—ન ધૌતરક્તાનિ વસ્ત્રાણિ ધારયેત્, પૂર્વ યૌતાનિ પથાદ્રક્તાનીતિ.’

સારાસ-યાચનાથી મહેલા વસ્ત્રો બેવા અહંભુ કયાં હોય તેવાજ ધારણ કરે, તેમા ઉત્કર્ષણ-અધિકતા-શોભા ધોવાવિગેરે પરિકર્મ-શબ્દમાર ન કરે એજ દેખાડે છે—
શુદ્ધજલ-પાણીથી પણ ન ધોવે ગન્ઠવાસિને તો વર્ષા કાલ પ્રાપ્ત થએન ન હોય તેના પહેલા અને ગ્લાન અવસ્થામા શુદ્ધ જલથી યતનાપૂર્વક ધોવાની અનુશા આપેલ છે, પણ જિન કપિપુત્રિને ધોવાની આજ્ઞા આપેલ નથી તથા ધોઈ રંગીને વસ્ત્ર પહેરે નહીં એટલે પ્રથમ ધોઈ પછી રંગીને વસ્ત્ર ધારણ કરવાની મનાઈ છે પણ શ્રીજિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા નથી આ પ્રકારે મૂલસૂત્ર તથા ટીકામા ખુલ્લેખુલ્લુ બતાવેલ છે છતાં સદહંધા, પ્રવૃત્તિ ન કરે તે પ્રમાણે ન આચરે તો તેણે તે સૂત્ર તથા ટીકા માની ગણાય ? નજ

ગણાય. તો પચાગી ઉત્થાપક કહેવાય કે નહીં ? કહેવાય
 અને શ્રીપાશ્વર્યદ્રમૂરિજી તો સૂત્રમા તથા ટીકામા કહેલ
 તે / પ્રમાણે માનેછે અને આચરે પણ છે ને વલી ઉપદેશ
 પણ તે પ્રમાણે કરે છે તેથી અવશ્ય સમજવું કે શ્રીપાશ્વર્ય-
 દ્રમૂરિજી મર્વાંત ઠથિત અવિરૂદ્ધ પચાગીને માને છે પણ
 નિવચનવિરૂદ્ધ મતાચ્છિન્નોએ કહેલને માનતા નથી વત્રી
 શ્રીકૃતગવ્યયનસૂત્રના ગૌતમકેશીય અધ્યયનમા માધુઓને
 શ્વેત-માનોપેત વત્ર ધારણુ કરવાના ઠદ્યાછે એને મુદ્દી રગીને
 પીળા વત્ર કરવા અને પછી કહેવું કે અમેજ પચાગીને
 માનીએ ડીએ એ માન્યતા કેવા પ્રકારની ગણાય ? કહે છે
 કે અમે કાચણથી ધોળા વત્ર પહેરતા નથી ધોળા વત્રમા
 મુનિઓ શિથિલ થઈ ગયા, અને હુડીયા થયા, તેથી અમે
 શ્વેત-વત્રોને મુદ્દી દીધા આ દલીલ તેમની વ્યાજબી
 ગણાય ? એવા કારણોથી સિદ્ધાંતોની આજ્ઞા લોપાય ? નજ
 લોપાય એમ તો જુઓને અત્યારે હાલના ચાલતા વાલમા પીત
 વત્રમા પણ શિથિલ ધણા થઈ ગયા છે તો હવે શું કરવું ? અનાદિ
 કાલથી સદાય દુનિઆમા જે પ્રકારની વસ્તુઓ રહેલ છે સારી
 અને ખોટી અને તે જ્ઞાનીઓને વાણ્યા બહાગની ન હતી જેમ
 હસ અને ગમ, આખાની ઢેરી અને આડડાની ઢેરી,
 લીંબોડી અને ગાયણુ દેખાવમા એક મરખા દેખાય તેથી ઠાઈ
 પરીક્ષક જે હોય તે જુલ્લી જાય નહિ, તે તો પરીક્ષા કરીને
 જ સ્વીકારે એમ તો કોઈ એક જિન પ્રતિમા ઉત્થાપક કહે કે
 જિન પ્રતિમા સાચી છે પણ બીજા બહુ કદાચ જિન પ્રતિમાના
 અંગે કરનારાઓએ કરી નાખ્યા તેવા કારણથી જિન પ્રતિમાને
 અમે માનતા નથી આ દલીલ જેમ એની પણ વ્યાજબી નથી, તેમ

ઉપરની યુક્તિ પણ વ્યાજબી ગણાય નહીં એવા કારણથી મૂલ
વસ્તુ જે મિદ્ધાતમા પ્રતિપાદન કરેલ છે તેને આત્માર્થી છોડે
કેમ અને જો છોડે તો તેનું કટ્યાણુ પણ થાય નહિ માથી
સફ્ફહણુમાજ સમકિત વસેલ છે શ્રીજિનેશ્વરભાગિત આગમ
ઉપર શ્રદ્ધા નહોતી તો સમકિત ન આવે અને સમકિત વિના
બધું નકામું શ્રી જિનઆજ્ઞામા સ્વચ્છદ્ધપણું ઠેકાંનું પણ આવે
નહિ શ્રી સર્વજોએ ઠહેલને મુકી અન્યથા આનરણુ કે
ઉપદેશ જો કરાય તો પછી મિદ્ધાદષ્ટિ કહેવાય જુઓ શ્રી
મહાનિરીયસુનના બીજા અધ્યયનમા કહેવ છે કે—

પયમરત્વરપિ જો, ઇગ સવન્નુહિ પનેદિય ।

ન રોણ્ઝ અન્નહા માસે, મિચ્છદિદ્ધી સ નિચ્છિય ॥૧॥

અર્થાત્—સર્વજ પરમાત્માઓએ કહેવ એક પદ અથવા
અક્ષરને પણ જો ન સફ્ફહે અથવા ઉઠી પડેપણા કરે તે
નિશ્ચયથી મિદ્ધાદષ્ટિ બાણવો આ પાઠના સરજો કાઢી
મળતો પાઠ અન્યન પણ કહેવ છે તે આ—

“પયમરત્વરપિ રૂ, જો ન રોણ્ઝ સુત્તનિદિદ્ધ ।

સેસ રોયતો વિ દુ, મિચ્છદિદ્ધી જમાલિદ્ધ ॥૨॥

અર્થાત્—સૂત્રમા બતાવેવ એક પણ પદ કે એક પણ અક્ષર
ન માને ગાકીને માનતો હોય તોપણ નિશ્ચયથી જગાસિની
માફક મિદ્ધાદષ્ટિ બાણવો આવા દોયોનો સત્તવ રહેવ છે
માટે સર્વજ પરમાત્માઓએ પ્રરૂપેલ સૂત્રસિદ્ધાંતપર સપૂર્ણ
શ્રદ્ધા રાખી વર્તવું જોઈએ પોતાના સપ્રદાયનો ખોટો જો
દષ્ટિરાગ હોય તો તે પ્રમાણે વર્તિ શકાય નહિ પણ દષ્ટિ-
રાગ મુકવો બહુ મુશ્કેલ છે જુઓ શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યકૃત

શ્રી વીતંગજન્મોત્તમ છઠ્ઠા પ્રકાશમા સ્ત્રોત ૧૦ એ—

“કામરાગસ્નેહરાગા-વીપત્કરનિવારણી ।

દૃષ્ટિરાગસ્તુ પાપીયાન્ , દુરુચ્છેદઃ સત્તામપિ ॥

અર્થાત્-કામરાગ અને સ્નેહરાગ એ બન્નેને દૂર કરવા બહુ મુશ્કેલ નથી, પણ દૃષ્ટિરાગ તો એવો પાપી છે કે સર્વન પુરૂષોને પણ નાશ કરવો બહુ મુશ્કેલ છે, એટલે તેમને પણ ભમાવી નાખે એવો છે વીતરાગવચનપદ સંપૂર્ણ શ્રદ્ધાવાલાઓએ એનાથી બચી શકે છે પોતાના ગર્હ-મત ક્ષય પર આગ્રહી બે હોય તો તે દૃષ્ટિરાગથી મુક્ત થઈ શકે નહિ અને શ્રી પાશ્વંચદ્રસૂચિ તો સ્વગતનો પણ આગ્રહ કરતા નથી, પણ જે જિનેશ્વર ભગવતોએ ઠહેલ સૂત્ર-આગમ તેનેજ ભક્તિભાવથી સ્વીકારે છે અને સત્ય પણ તેનેજ માને છે અને તેમજ માનવુ તેજ વ્યાજબી ગણાય જુઓ આગમસમિતિ તરફથી પ્રસિદ્ધ થએલ શ્રી ભાવતીસૂત્ર પ્રથમ શતક ૩ બા ઉદ્દેશના પત્ર ૫૪ મા ઠહેલ ૬ છે—

“સે નૂળ મતે ! તમેવ સચ્ચ જોસંક જ જિણેહિં પવેદ્ય ? , હં-
તા ગોયમા । તમેવ સચ્ચ જોસંક જ જિણેહિં પવેદ્ય” વ્યારયા
-‘સે નૂળ’ મિત્યાદિ વ્યક્ત, નર ‘તદેવ’ ન પુરુષાન્તરૈઃ
પ્રવેદિત, રાગાનુપદતત્વેન તત્પ્રવેદિતમ્યાસત્યત્વસમ્ભવાત્ ,
‘સત્યં’ સ્મૃત, તચ્ચ વ્યવહારતોઽપિ સ્પાદત આહ-નિ ગદ્ગમ
અવિગ્રમાનસન્દેહમિતિ ॥

અર્થાત્-નિશ્ચયથી હે ભગવન્ ! તેજ માયુ અને શકા
નિવાનું કે જે જિનેશ્વરોએ કહ્યું?, હા, ભગવાન કહે છે કે

ગૌતમ! જે જિનેશ્વરોએ કહેવ તેજ સાચુ, પણ હમરથોએ અથવા વીતગગ અવસ્થા વિનાના બીજાઓએ કહેલ તે સાચુ નહિ. ઠારણુકે રાગાદિકે કરીને હણાયલા હોવાથી તેમના કવિતમા અમત્યપદ્ધતું સભવ હોવાથી તે સાચુ વ્યવહારથી પણ હોય એટલા માટે કહે છે કે સદેહ વિનાનું પણ તેજ કે જે જિનેશ્વરોએ કહેલું હોય તેમની આવી શ્રદ્ધા હોવાથી શ્રીપાશ્વંચ દ્રસૂરિણ પચાગીને માને છે.

પ્રશ્ન ૬૮—જીવ કમ બાધે છે એમ આપણે કહીએ છીએ પણ જીવ તો ચેતન છે અને કર્મ તો જડ છે તો તે ચેતનને જડ શી રીતે વધગી શકે?

ઉત્તર—અનાદિ કાલથી જીવ કર્મનો સંગી છે મિથ્યાત્વ, અવિરતિ, કષાય, યોગ અને પ્રમાદ એ પાચ હેતુએ કરી જીવ કર્મને બ્રહ્મણ કરે છે રાગાદિભાવકર્મો જ્ઞાનાવરણિ આદિ આઠ દ્રવ્યકર્મને જીવ બાધે છે. સ યોગ સળધે અન્યસ યોગી ચેતન થએલ છે રાગદ્વેષરૂપ ભાવકર્મની આદ્રંતા-હીવાસ શીકાસના સળધે જડ દ્રવ્યકર્મ ચેતનને વલગે છે. શ્રી નદીમૂલ હારિભદ્રીય દીકામા તથા શ્રીભગવતીસરની દીકામા કહેન છે કે—

‘‘સ્નેહાભ્યક્તશરીરમ્, રણુના લિપ્યને યથા ગાનમ્ ।
રાગદ્વેષલિપ્તસ્ય, કર્મવન્ધો નયયવમ્ ॥ ? ॥

અર્થાત—જેમ તેવથી ખરડાએવ શરીરને રજૂ થાડે છે અને ગરીર એવણો થાય છે, તેમ રાગદ્વેષથી વ્યાપ્ત હીનો થએવ જીવને કર્મબંધ થાય છે—જીવ કર્મથી મહીન થાય છે આત્મા અગ્નિથી તેના જ્ઞાન દર્શન શુભ

પણ અમ્મપી તેને સ્વપી જડ બાધક થઈ શકે? હા, ચેતન-
દ્રવ્યને જડ ઈર્મ ઉપકાર તથા અપકાર કરી શકે છે જેમ
પ્રાણી ઔપધીના પ્રયોગે જ્ઞાનગુણની વૃદ્ધિ અને મદિગ-
પાને જ્ઞાનગુણની હાનિ પ્રત્યક્ષ અનુભવાય છે તેમ જીવને
શુભ કર્મ ઉપકાર તથા અશુભકર્મ અપકાર કરેછે પ્રાણી
ઔપધી અને મદિરા સ્વપી તથા જડ છે, અને ચેતનનું
જ્ઞાન ગુણ અમ્મપી છે, છતાં જ્ઞાનગુણને ઉપકાર તથા
બાધક વાય છે વૃદ્ધિ હાનિ કરે છે અન્યમયોગી જીવ
ધ્યાનથી બનેલ છે? તે માટે જુઓ શ્રી આનંદધનજી મહા-
શબ્દત શ્રી પદ્મપ્રભાવિનેશ્વરના સ્તવનની ગાથા ૩ છ

ફનકોપલવત પયહો પુરુષતણીર, જોહી અનાદિ સ્વમાવ ।
અન્યમયોગી જિહાં લગિ આતમારે, સંસારી કરેવાય. પદ્ય ૦

અર્થાત્—અનાદિકાલથી સ્વભાવ—મયોગ અબધની
પદ્ય પગએ ઠરી પ્રકૃતિ અને પુરુષ—કર્મ અને જીવ, માટી અને
મોનાની માફક બેઠાએવ છે કહેલ છે કે—

“યોગે સ્વમાસિદ્ધેડપિ, પાર્યસ્ય જીરુર્મણો ।

ઉપાયેન ભવપેર, સ્વર્ણપાપાણયોરિવ ॥ ૧ ॥

અર્થાત્—ચેતન અને જડનો સબધ સ્વભાવસિદ્ધ છે
સ્વર્ણ અને પત્થરની પેઠે, તોપણ જીવ અને કર્મ ઉપાયથી
અવસ્ય જુદા થઈ શકે છે, જેમ ઉપાય સામગ્રીથી ચોનું
પત્થરથી જુદું પાડી શકાય છે ઉપાય વિના જુદું પાડી
શકાતું નથી ઉપાય સત્ય હોવા બેઠેલ, અને તે જ્ઞાન-
જ્ઞાના બનાવેલા હોવા બેઠેલ અન્યસયોગી—પુરુષાનંદી
વિષયકપાયનો અનુસંગી જ્ઞાત્રની આતમા ત્યાગી સમાગી

જાણવો એનો ત્યાગી થાય ત્યારે છૂટે, મુક્તિપદ પામે એનો સગી હોય ત્યામુધી મુક્તિ ન થાય એટલાજ માટે છોડવા ચોંચ જ્ઞાનિઓએ બતાવેલ વિષય કયાય તેના પર સંપૂર્ણ વૈરાગ્ય થવો જોઈએ ત્યારે એતન જડથી મુખ્ત થાય

(આ સ્થળે આ લેખો ઉપયોગી હોવાથી આપવામાં આવેલા છે)
 રૂપાયમી જૈન સ્ત્રેતાબર કેનકર-સના પ્રમુખના
 ભાષણમાથી પૃષ્ઠ ૧૯.

“જૈન પર્વમે છુટ્ટી

દ્વસરી કન્કરેસ કે ૨૨ મે ઠરાવમે અપને સર્વશ્રેષ્ઠ શ્રીપદ્મપત્ર પર્વપર ભાદ્રશુકલ ૪ કે દિવસ અગત્ય સર કાર તથા દેશી ગાંધીમે છુટ્ટી નહીં હોતી ઈસ વિષયમે ઉન લોગોમે અવકાશથી પ્રાર્થના કે વાસ્તે યોગ્ય ધ્યાન દિયા જાય, ઐમા કહાગયાથા મેરી સમજમે ભાદ્રશુકલ ૪ ઓર ભાદ્રશુકલ ૫ ચહ દોનુ દિવસકે વાસ્તે પ્રાર્થના કરની ઉચિત હૈ કયોકિ અપને સિદ્ધાંતકે અનુસાર પચમીટી ચૌરામી ગરુકા પવિત્ર દિવસ હૈ ઓર દિગ ખબર જૈનમતકાબી ઉચી તિથીસે હમલાક્ષણિક મતકા આરભ હોતાહૈ તથા અન્યમતમેલી સપિપચમીકે નામસે પ્રસિદ્ધહૈ ઈસ હેતુસે પચમીક લીચેબી પ્રાર્થના ઉચિત હૈ

* થી પાચમી જૈન સ્ત્રેતાબર કેનકર-સકે પ્રમુખ મુશિદાબાદ-અનુમગજ-નિવાસી, રાય સેનાન્યદનાદાર બાહાદુરકા ભાષણ

મુ અહમનબાદ, બીર સવત ૨૪૩૩, તા. ૧૬ દેખરઆરી ૧૯૦૭ ફા ગુન શુકલ ૪ સ ૧૯૬૩, શનિવાર સેખક.

શ્રી પર્યુપણા પર્વ. X

(લેખક— જૈનમુનિ રત્ન)

વત્રી ઉપર ગતાવ્યા પ્રમાણે પચમી અને ચતુર્થીની
ચાળત એવી છે કે ઠપસુત્રાદિ આગમોની સાક્ષીથી નિહ
અને અનાદી કાળપરપરાથી ચાલ્યો આવતો જે વ્યવહાર
તે એવો છે કે શ્રીપર્વ પચમીને દિવસે કરવો પણ તે
આગમ માર્ગની રીતનો અનાદર કરીને હવે કેટલાક લોકો
ચતુર્થીના શ્રીપર્વ કરે છે આ પણ એક ગભીર ભુવ છે
એટલુજ નહિ પણ પરમાત્માના વચનોનું એક રીતે
ઉત્થાપન થાય છે કોઈ એક મહાપુરુષે અમુક કારણથી
કદાચ બિન્ન દિવસે ક્રિયા કરી તો પાછળથી બધાએ એ
રીત પડી રાખી એ સર્વથા અતુચિત છે પચમી અને
ચતુર્થીના માટે પણ તેમજ યવા પામ્યુ છે શ્રી ગલકા-
ચાર્યે એક રાજાના કાંઈ સગલ વારણના આચર્યથી એક
વરસ માટે પચમીના બદલે ચતુર્થી વરી પણ તેમજે એલુ
કરમાન કર્યું નથી કે હવે પછી પચમીના બદલે શ્રીપર્વ
ચતુર્થીનાં વરવા આમ હોવા છતાં તે આચર્ય નહોતું પણ
કદાચહને પકડી ગળીને પચમીને બદલે જે ચતુર્થી પાલ-
મામા આવે છે તે ખરેખર આગમોનું અને પૂવના મહ-
ર્ષિઓનું એક રીતે અપમાન થાય છે

x ઠગીજૈનમિત્ર, પુસ્તક ૧ અક ૩ ના માં પ્રગટ થયેલ
લેખ ઉપયોગી હોવાથી જેમ હતો તેમજે અને આપવામાં
આવેલ છે

લેખક.

પર્યુપણ સખધી કંઈકે ઝાળી સમન્વૃત્તી અને

આપણા પવિત્ર કર્તવ્યનું ભાન x

પ્રથમ પુરાણા વખતમા જ્યા સત સાધુ મહાત્માઓ નવદંપી વિહારે વિચિત્રતાવિચરતા કોઈગામનગરમા વર્ષા-
ઋતુની લગભગ સ્થિતિ સ્થિરતા કરવા પધારતા ત્યારે
ત્યારે તે તે સ્થળવાળી લાલિક શ્રાવક જનો હુવે આપ
અહીંજ ટકી જશેને? એવું પૂછતા તે વખતે પાપભીરૂ
તે મહાત્માઓ પોતાના નિમિત્તે હોકો આરભ સમારભ
ન કરી બેસે તેવા શુભાશયથી 'હાલ તો અમે પાપ દિવસ
ઠેરવું' એમ પાપ પાપ દિવસની અભિવૃદ્ધિથી ત્યાં બહે-
વાનું સ્વીકારતા એમ કરતા અનુક્રમે વર્ષાકાળના ૫૦
દિવસ વ્યતિક્રાન્ત (વ્યતિન) થયે છને તેઓ સર્વથા ત્યાજ
વર્ષાકાળ (આતુર્માર્ગ) પૂરે થાય ત્યાં શુધી રહી જવાનું સીમરી
લેતા તેનું નામ પર્યુપણા અમુક સ્થાને વર્ષાકાળ સપૂર્ણ
રહી જવાનો નિર્ણય પ્રથમ એ રીતે બાદરવા શુદ્ધ પાચમે
થતો, અત્યારે તો શુદ્ધ દ્વિમાસે તે મેનમા આતુર્માર્ગ રહેવા
પ્રથમથી નિર્ણય કરામ છે પર્યુપણાનો ખીજે અર્થ વાધિક
પંચ તે પછુ પુરાણા કાળે તો બાદરવા શુદ્ધ ૫ ત્રુ હર્તુ ૫૨ ત્રુ
કાલિકાચાય મહારાજે તે 'ઐતર્યાયિસે વલ્લહ, એ સૂત્ર
વચનને અવલખી પાલમને બદલે ચોથનું કર્યું ત્યારપછી બે

x સવત ૧૯૮૨ ના જ્યેષ્ઠ માસના થીર્જનધર્મપ્રકાશ
માસિક પુસ્તક ૪૨ ના અંક ત્રીજમા સુની મહારાજભી કપૂરવિજ
મજના તરફથી પ્રગટ થયેન આ લેખ ઉપરોગી હોવાથી જેમ હને
તેમ અમે તે લેખનો ભાગ આપવામા આવેલ છે —લેખક.

દે વૃદ્ધ સ પ્રદાય વશ ચોથનુજ કરવામા આવેછે, તોપણ તિથિ
તરીકે પચમીનો અનાદર નહીં કરતા તેનો ઉચિત આદર
કરવા સેનપ્રશ્ન-હીરપ્રશ્ન+ જેવા પ્રમાણિત ગ્રંથોમા સુસમર્થ
આચાર્યોએ પોતાનો અભિપ્રાય જણાવ્યો છે શક્તિ હોય
તેણે તે દિવસે પણ અવગ્ય ઉપવાસ થાય એવા મેળથી
હક અક્રમાદિ તપ કરવો પચમીનું આરાધન કરનારને માટે
આ વાત મરજીયાત નહીં પણ ફરજીયાત સમજવી
[૨૪ ક. વિ.]

+ હીરપ્રશ્ન ગ્રંથના કર્તા શ્રીહીરવિજયસૂરિજીની જ્યતી ઉજવ
નારાઓ શ્રીહીરવિજયસૂરિજીએ હીરપ્રશ્ન ગ્રંથમા બાદરવા શુદ્ધિ પચમીની
આરાધના કે વિરાધના શુ બતાવેલ છે ? એ બાબતપર જો ધ્યાન
આપતા હોય તો તેમને સ્પષ્ટ રીતે માનમ પડે કે શ્રીહીરવિજયસૂરિ
જીએ તો તપસ્વાદિકવડે કરીને શ્રી બાદરવા શુદ્ધિ પચમીની આગ્ધના
કરવા ફરમાન કરેલ છે પણ વિરાધના બતાવેલ નથી, આપણે તો
હાલ મોગી તપસ્વાઓ હોય તોપણ બાદરવા શુદ્ધિ પચમીને દિવસે
પારણા કરીએ છીએ અને તેજ દિવસે સ્વામીવચ્ચલ નવકારસી
વીગેરેના જમણુ પણ કરીએ છીએ અને કરાવવા ઉપદેશ પણ
આપીએ છીએ તો તેમ કરવા વડે કરીને આપણે એ તિથી તથા
શ્રીહીરવિજયસૂરિજીની આરા આરાધીએ છીએ કે વિરાધીએ છીએ ?
તેનો વિચાર જ્યતિ ઉજવવાના અવસરમા કરવામા આવતો હોય
તો અને તે પ્રમાણે વર્તવાનો નિશ્ચય થાય તો તેમની જ્યતી ઉજવી
સાર્થક મણાય આ વિચારણા ધાર્મિક પ્રેમની શુદ્ધિ કરવામા
આવેલ છે

ચર્યાપત્ર*

ચોથ પાચમની સવત્સરી સળધી.

જૈનતિવાકરના એડિટર ચો ૫—

સાહેબ, જાનનમરથી નીકળતા જૈનધર્મપ્રકાશના સાતમા અકમાં ચોથની સવત્સરી સળધી ચર્યાપત્ર આવ્યું છે એ ચર્યાપત્ર શ્રીમાન આત્મારામજી મહારાજે સ્વગમ્મની આચરણનો બચાવ કરવા લખી મોકલ્યા હું છે તેથી તે સ્વગમ્મના પક્ષમાં વગર તદ્દરારે સ્વીકારી શકાય એ મતભવિત છે પણ તે પત્રનું માસિક લખાણ સમજ્યા વગર જો કોઈ તેના વડે એમ સિદ્ધ કરવા ચાહશે કે ગમ્મતરવાળા (જેવાં અચળગમ્મવાળા તથા પાર્શ્વચ્છેદગમ્મવાળા વગેરે) પાનમની પધુપણા કરે છે, તે જૈનશાળી વિરદ છે તો તેમ સમજવું ગેરબ્યાજખીજ છે કારણ કે એ ચર્યાપત્રનાજ લખાણથી એમ સમજી શકાય છે કે, એ ચર્યાપત્ર સ્વગમ્મની આચરણ ઉપર આવતા હોયો નિવારીને તેનો બચાવ કરે છે, પણ કઈ ગમ્મતરની આચરણાઓ અપદિત છે એમ નથી સિદ્ધ કર્યું.

જુઓ. શરઆતમાં ત્યાં સિધ્ધ શકાદારા લખ્યું છે કે “કિતનેક ગમ્મોમે ઇસ સમય બાદપદ સુદિ પચમીમેદિ પધુપણા પર્વ કરણા ત્રિખતા હૈ, પરંતુ અપને ગમ્મમે બાદપદ સુદિ ચૌથમે પધુપણા પર્વ કરતે હૈ સો કેસે?” આ મુખ્ય પ્રશ્ન સૂચન કરે છે કે તેની પ્રવૃત્તિ માત્ર સ્વગમ્મઆચરણ ચોથની કેમ ચાલી તે સંબંધી ખુલાસો માગવામાં સમાય છે, પણ કાઈ ગમ્મતરમાં આતતી પાચમની પધુપણાને ખંડિત કરવા તે પૃચ્છા નથી અને તે પૃચ્છાને અનુસારે ઉત્તરમાં તેનો ખુલાસો આપ્યો કે કાળિકાચાર્વ પત્રી આપણા ગમ્મમાં ચોથની આચરણ ચાલે છે માટે તેમાં આપણને દોષ નથી.

* સને ૧૮૬૪ ના નવેમ્બર માસના જૈનતિવાકરના દસમા વર્ષના પહેલા અકમાં પ્રગટ થયેલ લેખ ઉપરથી લેવાથી એ હકે તેમ જ તેમ અંગે આપવામાં આવેલ છે

લેખક

આવા સમના બરેલા લખાણને કાઢી પુરુષ જાણે કે અજાણે જે ચ વાપરી પચમીના ખ કનમા વાપરે તો તેવા પુરુષને પ્રચાપના કરવા ખાતર મારે કહેવું પડે છે કે, આપણે ચોથની સિદ્ધિનીજ સુકિતઓ તરફ એક તરફી લક્ષ આપવાને બદલે પાચમની સિદ્ધિ કરનારાઓના પુરાવા પણ એકવાર વાચવા બેઠયે અને તેમ કર્યા પછી આપણે નિષ્પક્ષપાત ભાવ ધારણ કરી વિચાર કરીશું તો ખુદી રીતે માવમ પડશે કે, આપણે આ પણ ગમ્મચના આચારમા રહી જેમ ચોથ કરતા આરાધક છીએ તેમ ગમ્મચતરવાળા પાચમ કરતા પણ આરાધકજ છે તેમજ ચોથવાળાજ ખરા અને પાચમનાળા ખોટા એવો હક પણ તરત નારા પામશે પણ ન્યા સૂધી બે બાણુની તપાસ વગર એક તરફી લખાણ કે પુરાવા સાલગી -યાપ સૈથીથી વિપરીતપણે વિચાર બાધનામા આવે ત્યાસુરી હક મૂકવો મુશ્કેલ છે એથી કરીને જ હદા પચમીપયુષણા માનનારા શા શા પુરાવા તથા સુકિતઓ આપે છે તે લખવાની જરૂર પડે છે અને તેથી ચતુર્થી માનનારા સજ્જનોને વિચાપના કરવામા આવે છે કે આ લખાણનો ફળિનાથ ચતુર્થીના ખ કનમા નથી, પણ ચતુર્થાજ ખરી એવો દુરાગ્રહ ટાળવામા છે

પચમીના પુરાવા.

૧ વીગ પ્રભુએ તીર્થ પ્રવર્તા યો ત્યારે પયુષણા પચમીનીજ ઠરાવેથી છે અને તેથીજ શ્રીકાળિકાચાર્ય મદારાજે પછઠાણપુરમા પ્રવેશ કરતા નીચે મુજમ વાક્ય ઉચ્ચાર્યું —

“ બદ્ધનયસુદ્ધપચમીએ પજ્જોસવેયન ” ભાતરના સુદ પાચમની પયુષણા કગ્વી (નિનીયચૂણિ)

૨ શ્રીકાળિકાચાર્યે રાજના દારણે ચોથની પયુષણા કરી અને તેથી નિશીયચૂણિમા અષ્ટ લખ્યું કે “ કાગણિયાચરિત્થી ” કાગણ્યોગે ચતુર્થા છે આ ઉપરથી સિદ્ધ થાય છે કે ઉત્સગમાર્ગે તો પાચમેજ પયુષણા કરાય, પણ અપવાદમા રહી ચોથ કરે તોપણ વિગધન યાય આ ઉપરથી સ્પષ્ટ દેખાય છે કે પાચમ તો સિદ્ધજ છે, અને

તેથી તેને અખડિત રાખી અત્યંત કારણથી વિશેષિત કરી ચોથનો
જવાબ કયો છે

- ૩ પાંચમની પર્યાય કરવી એ જિનારાજ છે અને આચાર્યની આરા
જિનારાયી પૃથગ્ભૂત નજ હોય એ નિયમ હાવાથી સિદ્ધ થાય છે
કે શ્રીમાદ્ધર્મિકાચાર્યની મુખ્ય આગ્રા તો પાંચમનીજ છે અને
તેથીજ તેઓ કનક ૧ મા વખે વાક્ય બોલેલા છે માત્ર કારણથી
તેમને ચોથ કરી લાગે છે અને એમતો કંઈ કંઈ નથી કે “હવે
મારા પછી હમેશા ચોથજ કયા કરે એમ મારી આગ્રા છે”
ત્યારે પાંચમ કરતા આચાર્યની આગ્રા નથી મનાતી એમ કેમ કહી શકાય?
૪ મુલ્લિકારે ચોથ કેમ લખી નયા બીજા કે નાએક આચાર્યએ
ચોથ કેમ સ્વીકારી એ બાબત ખુશમો જોઈતો હોય તો અત્યંત
શોધ જોઈ કળા દાસ લાગેન શયોથી તારવી કાઢે નીચતો
ધર્મિકાસ વાચવાથી મંથન દૂર થશે

વી સ્વામિના નિવાસુથી ૫૮૪ વર્ષે વજ્ર સ્વામિ સ્વર્ગે ગયા
અને તેમની પાંચે વજ્રસેનાચાર્ય થયા એમની કારકીની લગ્નમગ્ન
વીરથી ૬૦૯ મા દિન જગે નીકળ્યા વજ્રસેનચરિ જાદ સિદ્ધિદાચાર
થો. અને ધીમે ધીમે વીરથી ૮૦૦ વર્ષે જવા બા. મનિઓનો ધણો
ભાગ ચાલ્યોમા રહેવા લાગ્યો અને તેથી અત્યંત ગરીબ રાગ્યા
તેઓએ આગમને માણુપદ્મમા રાખી નિમમવાદ ખડો કર્યો, અનેક
સાવધનવૃત્તિઓ ફેલાવી, અને પચમીનો સવસરી તોડીને કહવા
લાગ્યા કે અનર્થદિકાળથી ચોથની પર્યાય આર છે તીર્થકે. તથા
મણુધરોએ પણ ચોથ જ કરે છે અને તેથી ચોથજ શાસ્ત્રની ચાલી
આવે છે આવી રીતે આગમના પ્રતિપક્ષી થઈ જનમાર્ગને દેરવા
મકયા તેમ છતાં પણ એ વેના દંતુ જુજ ભાગ વસતિવસિ સવિચ
મુનિઓનો રહ્યો તેઓ આગમાનુસારે સવગી પ્રવૃત્તિ કરના અને
પચમી આરાધતા એ ભાગ માહેના દેવધ્ધિમણિએ નીવીર થી
૯૮૦ વર્ષે સુત્રો પુસ્તકાદ્ કયા આ વેળા વસતિવસિ વિચિત્રોના

૩૫ સદાયક શ્રીમાન્ કાળિકાચાર્ય મહારાજ હતા અને તેથી તેઓ યુગપ્રધાન મહાશય છે એ કાળિકાચાર્ય પાત્રમનીજ પર્યુષણા ક્રમા દના પણ તેવામા શાળિવાહનરૂપ ઉપનામ ધરનાર કોઈ રાજાએ (નદિ કે શક ચનાવનાર શાળિવાહન રાજાએ) આગ્રહ કર્યાથી કાળિકાચાર્યે ૬૬૩ મા ચોથની પર્યુષણા કરી વીરાત્ ૧૦૦૦ વર્ષે દેવદિગ્ધિ દેવમત ચતા કાળાનુભાવિ શિયિવતા દોષ વધી જઈ વસતિવાસ યુગ થયો અને ચૈત્યવામકપ અધકાર ધમધોકાર ફાવવા લાગ્યો.

આ ઘોર અધકારમા રહીને પણ વચ્ચે વચ્ચે કેટલાક મહાનુભાવ પુરોએ ચૈત્યવાસમા રવા થકા પણ વસતિવાસનો પક્ષ ખેંચી સત્પદેશના કરી છે પણ આચરણા તો જે ચાલતી આવેન તેમાજ ગ્રહેલા કારણ કે આખા સમૂહમા વિરોધ પાડીને જુની પ્રવૃત્તિ કરી ધણી વિગમ છે એ તો ત્યારે થઈ શકે કે જ્યારે ક્રિયા ઉપનાગ કરાય ઘણવા તરીકે શ્રીમાન્ હરિભદ્રસૂત્રિએ મહાનિર્ણય ઉપગતા ચૈત્યવાસને સમજડ રીતે ખખેચો છે હતા પોને ચૈત્યવાસ ઊડી શક્યા નહિ અને તેથી મવિન્નપાક્ષિક કહેવાયા વળી મહાત્મા ચૂર્ણિકાગ મદ્દાગને આગમપક્ષ લઈ ચૂર્ણિકાગ આગમોના અર્થ કાયમ કર્યા પણ ચૈત્યવાસના જોગથી સર્વત્ર દ્વાપત્રી ચતુર્થીપર્યુષણા કરતા થકા પણ તેની ચૈત્યવાસીઓની મુજબ અનાદિ ચિંપના નદિ ગનાવના કારણિવતા ખતાવાને ઉત્સર્ગ પક્ષમા સમર્થ જનના માટે પચમી અખનિ ગમી માટે સત્પદેશનાની ખાતર હરિભદ્રસૂત્રિ તથા ચૂર્ણિકારનો આપણા ઉપર મદાન્ ઉપકાર થયો છે.

આ રીતે ચૈત્યવાસરૂપ પદાના અવાર નીચે વળો દાગ વ્યતીત થયો તે દરમ્યાન ચતુર્થાની જ મજબુત ચત્રી ચાત્રી એવામા દાગનુભાવે વિક્રમ મે ૬૦૦ માત્ર સુવિદિત પક્ષનો ઉપ થયો શક્ય થયો ત્યા શર્યાતમા ઉઠેલા સુવિદિત પક્ષે ચૈત્યવાસમા જડમૂગ થએતો ઘણી ઘણી આચરણાઓ ઉચવાતી, પણ ચોથની આચરણા

કારણિકરૂપે કામચળ રાખી પણ ત્યારનાદ જોસથી ઉભરાતા તે સુવિદિત પદ્ધતિ બે વિભાગ પાયા તેમાંના એક પગે ચતુર્થો રવીયારી ત્યારે બીજા પગે પચમી રવીયારી એ શિવાય અન્ય પણ કેટલીક આ ચરણાઓમાં બે સુવિદિત પગે વચ્ચે બિન્નતા છતાં જ ને સુવિદિત પગે આગમવાદી હોવાથી ખરા ધાર્મિક અને એક બીજાને સદાયક તથા એક બીજામાં દગેના મળેલા ગદી ચૈત્યવાસને તોડવા મડવા.

આ રીતે ખારાડમાં ખરતર સુવિદિતોએ ચૈત્યવાસીઓને ટાકી કાઢ્યા, ત્યારે સુજરાતમાં નાગપુરીય જનત્તવા, તથા, આચારિક પૌણ્યમિક તથા આગમિક વગેરે સુવિદિતોએ ચૈત્યવાસ તોડી વસનિવાસનો પૂર્ણ મહોદય કયો.

એ સુવિદિતોમાં મદા વિદ્યાનું તરિકે પકાવતા શ્રીમાનું હંમસરિ મગ્યમિતિ તથા અગ્રપદેવસુરિ વગેરે જ ને સુવિદિત પગે માટે એરી સમતા જાગવી વત્યા છે કે તેમણે પોતાના પવિત્ર ગ્રંથોમાં ચતુર્થો પર્વપણા માટે આગ કે તેમ લખવું જ મોકુફ રાખેન છે.

વીરપ્રભુથી ૨૦૦૦ વર્ષ પૂર્ણ થવાની સરઆનમાં બરમ મદની પરિમમાસિની છાયામાં પાછો સુવિદિતપદ્ધતિ ખુલ્લો નેમમાં આગ્યો એ અરસામાં પાનજીપુરી તપમગ્ધન શ્રી આનંદવિમળ સુરિએ ઉચ્છ્રિયા આદરી અને નાગેરી તપામગ્ધીય શ્રીપાર્શ્વચંદ્ર સુરિએ સં. ૧૫૬૫ માં મધ્ય સુવિદિતમગ્ધોની ભિજ બિન્ન આચરણાઓનું પરિરોધન કરી આગમવાદ સાથે વડુ મળતી આચરણાઓ રીકારી ત્રીન પગે આગમપદ્ધતિ ખડો કર્યો.

આ રીતે વસનિવાસનો ડિલ્લ થતા આજકાલ તપા, ખરતર, આચારિક તથા પાર્શ્વચંદ્રા વિભાગો દબ્બમાન છે.

આ છનિતાસ નિત્રમોની છપનિપદોના આધારે તથા આગમ અગ્રોતરી અને જનપતિ વગેરે ગ્રંથોના આધારે ટાકી જતાઓ છે અને જેમને એ જાગત શકે હોય તેમણે પત્રારા સમાચાર મળ્યા બાદથી દરેક પ્રમાણુ દેખાડવામાં આવશે.

૫ આ ઇતિહાસ ઉપરથી પણ જોતા કે જોએને ઇતિહાસની માફતી નથી, અને પોતાનો હક તાણ્યાજ કરે છે તેઓને માલમ પડે કે ચૂર્ણિકાર વગેરે આચાર્યોએ ચતુર્થી સ્વીકારી છે ખરી પણ પચમી નજ કરવી એમ કંઈ કહ્યું નથી તેથી પચમીને બાધ આવે તેમ નથી જ

૬ દીવાળોકેષ્ય જેવા પ્રથોમા લખ્યું છે વીર ભગવાન બાપી ગયા છે કે મારા પત્ની ૯૯૮ વર્ષે કાળિકાચાર્ય ચોથ ચત્રાવરો પણ એ વાત ત્યારે ખરી મનાય કે જ્યારે દીવાળોકેષ્યમા લખ્યા પ્રમાણે ૬૧મી રાત્ર પ્રગટ થયો હોય નહીં તો કોઈ એક પક્ષી આવેશના હીરે જન્મનુરાગી આચાર્ય ગમે તેમ લખે તેથી સત્ય પક્ષને તો અસ્ય છે ?

૭ તીર્થોદ્ધાર પચન્નામા ચોથ માટે વધુ ખેચ છે ખરી પણ તે પણ નુ કંઈ બહુ પ્રાચીન નથી કિંતુ ચોથ ચાલ્યા પત્રીજ રચાયેલ છે અને તેથી તે કંઈ આગમવાદને હાવી શકે તેમ નથી કારણ કે એ રીતે તો પિંડવિશુધ્ધિ પચન્નું ખરતર જિનવત્નભસુરિએ રચ્યું છે ત્યારે શુ તપાગચવાળા જિનવત્નભસુરિના દરેક વાક્ય સ્વીકારીજ બેદરે કે ? અથવા તેમના રચેન પચન્નાને પિસ્તાલીસ કે ચોરાલી આગમની પશ્તિમા ચાપશે કે ? માટે ચોથના પક્ષ ધરનાર સ્વમત સિધ્ધ કરવા ગમે તેવું લખે તેથી કાંઈ વાસ્તવિક વાત અસિધ્ધ થઈ શકે નહીં

૮ શ્રી કાલિકાચાર્યે ચોથની કારણે પર્યુપણા કરી, પણ ચૌદશનો ચૌમામો તેમણે આચરેન નથી, એટલુંજ નહિ પણ ખુન્ ચૂર્ણિકારોએ પણ ચોમાસો પૂનમનો જણાવી એકમના દિને મુનિને વિહાગ પ્રતિપાદન કરેન છે તે ૧૧ પ્રમાણ નિશ્ચય તથા ૧૬ કન્પની ચૂર્ણિમા હામ હામ મળી આવે છે પણ ચૂર્ણિકારોની તે વાતને પકતી મેળી પાછળથી ચોમામો ચૌદશના દિને ચાલુ થયો સ્પષ્ટ રીતે દેખાય છે એ બામનના પ્રમાણ જેવા હોય તો સતપદીમાનો ૧૧૨ મો વિચાર જોઈ લેવો

૬ આપણા સ્વેનાગર પક્ષમાં સમર્થ ગીતાય તરીકે પકાએલા દરિદ્રદુઃખિએ કયા પણ ચતુર્થોની પધુપણા કરવી નહીં લખના તેના બદલે પચાસકમાં મોપમમાં જીંદગી કરે છે અને તેની વ્યાખ્યા કરતા તેના સમર્થ ગીતાય શ્રી અભયદેવસુરિએ પણ તેમ પધ્ધતિ પસંદ કરી ચતુર્થોના જીંદગી ન કરતા સામાન્ય પચમીની વ્યાખ્યા કરી છે.

પચાસકમાં આ પ્રમાણે વ્યેતું છે —

મૃજ-ચાતુર્માસુકોસો, સત્તરિ રાઈદિયા જહળ્લાઓ, ઘેરાળ જિણાળ પુળ જિયમા ડકોસઓ વેચ. વૃત્તિ-ચારો માસા. સમાહૃતાથતુર્માસ તદેચ ચાતુર્માસ આપાઠના કાર્તિકીં યાવદિત્યર્થ' સપ્તતિરાત્રિદિવાન્યહોરાનાણિ યાત્રન્ જવન્યમ્નુ જઘન' પુન માટપદ શુદ્ધપચમ્યા કાર્તિકીં યાવદિત્યર્થ -જ- પામય પર્યુપણાઠલ્પ ઇયાહ-સ્થવિરાણા સ્યવિરકલ્પકાના ॥

ભાવાર્થ—સ્થવિરકલ્પ મુનિઓને જાતુરો પધુપણાક પ આપાની પનમથી કાર્તિક દુનમ સૂધી આરંભાસનો (હોય) અને જવન્ય પધુપણાન્ય કાદરવા સુદ પ થી કાર્તિકી પુનમ સૂધી સિનેર દિવસનો (હોય)

૧૦ એ ઉપરથી દેખાય છે કે એ મહાપુરોએ મહાચતુર્થાએ ચોથ ચાનતા છતાં પણ પોતાની આત્મજિહ્વ પમંદગી પાચમથી વિરુદ્ધમાં રાખે નથી આ તો ત્રીજા અભયદેવસુરિન આગમ અડોતરીના પ્રમાણથી વધારે રૂબરૂ થશે આગમઅડોતરીમાં લખ્યું કે

ગાથા-આવમ્સયાઈકરણ । ઇચ્છામિન્ઠાઈ દસત્રિહાયરણ ॥
ચિદ્ વદળ પહિલેહળ । સવચ્છરપન્થ પન્થતિહો. ? ઉદયતિહોળ
વરણા । ત્રિણયાઈમુમાહમાણદાણાળ ॥ ઇત્યપિ કા ? આયરણા ।
વલ્લુદ્ધિ કા ? ત્રિહાવેદ ૨

ભાવર્થ—આવશ્યકાદિ કરવામા, ઈચ્છા મિચ્છાદિ દશ પ્રકારની સામાયારીમાં ચિત્તવદનમા, પડિલેદણમા, મંત્રસરી પર્વમા, પર્વતિ-યિઓમા ઉદય તિથિની રચાપનામા, વિનયાત્તિકમા, સુસાધુને માનદેવા કરવામા, ઇત્યાદિ કાષોમા આચરણા તે શી ? એમા તે જગજુદિની શી દાનિ આવે છે ? ૨

ઉપસહાર.

ઉપર પ્રમાણે તપાસ કર્યાથી દુકામા નીચેના મુદ્દા નીકળી શકે છે

૧ મૂળસૂત્રોથી પચમી નિર્વિવાદ સિદ્ધ છે

૨ પચામીમા નિયુક્તિ તથા ભાષ્યોમા તેા ચોથ પાચમ બામન તકરારજ નથી તેથી નિયુક્તિ તથા ભાષ્યોથી પણ પચમી સિદ્ધજ છે

૩ ચૂલ્લિઓમા પણ નીતીયચૂલ્લિમા ચોથની મિના ઉપાદી ખુનામો કર્યો છે કે પર્ચુપણા તેા પાચમેજ યાપ, પાચમ છોડી અન્ય દિને કરે તેા પ્રાયશ્ચિત આવે પણ હમણા જે ચોથની યાપ છે તે કારણિયા ચોથ જાણુવી આ રીતે ચોથે પર્ચુપણા કરતા પ્રાયશ્ચિત આવે તેના જ્યાવ કર્યો પણ કઈ પચમીનુ ખડન કર્યું નથી ઉનકુ ચોથો કારણિયા કહી પચમીને ઉત્તર્મ પક્ષમા રાખીને માન આપ્યુ છે,

૪ નીતીયચૂલ્લિમા કારણિયા ચોથ કહી, પણ ચોમામુ તેા ચૂલ્લિમા બધા રથતે પૂનમનુંજ સિદ્ધ -યુ છે

૫ ગીકામરોમા દગ્ધિઅસરિ, શીગાયર્મ, હેમચદ્રાચાર્ય, મગધગિરિ તથા અમયદેવસૂરિએ કયા પણ ચતુર્થો પર્ચુપણા બામન તકરાર ચલાવી નથી

૬ દીવાગીકર્ષણુ લખાણુ વજનતર નથી કેમકે, તેમા લખેન કલનીની વાત પ્રત્યક્ષ જુડી પડી છે

૭ તીર્થોદ્ગાર પચન્તુ કઈ પ્રાચીન નથી કિંતુ ચૂલ્લિઠાગના પત્રી બ્યારે ચોમાસાનો ફેરફાર કરવામા આ ચો ત્યારજાદનો થએલ

છે અને તેથી તેના કર્તા ચોથને માનનાર હોવાથી ચોથની પ્રશ્નિ
કરે તેથી કહ્યું આગમવાદ તુડી શકે નહિ

૮ ઇન્દ્રિયામની જિના અતુધીની આચરણા બહુ દેશાવ કેમ
પામી તે વિરે ચૈત્યવાસના જોરનું જ કારણ પૂરું પાડે છે

૯ સુવિદિન પક્ષમા લાના વખતથી ચોથ તથા પાચમ
બન્ને આત્મી આવે છે

આ રીતે પચમીની તકરાર દાસ ટુકામા પતાવવામા આવે
છે અને અતુધીની દનીતો તો જૈનધર્મપ્રકાશમા આવેલી જ છે

સ્વન્ઠ દુહત્તપાગચ્છે શ્રીમન્નાગપુરીયકે ।

જૈનાચાર્ય-મહર્ષીણા વિશ્વવચ-મહાત્મનામ્ ॥૧॥

શ્રીભ્રાઠચદ્રમૂરીન્દ્ર-સદ્ગુરુણા મસાદત ।

મુનિસાગરચન્દ્રેણ ગ્રન્થોડય વિહિતો મુદા ॥૨॥

મન્ત્રોત્તરપ્રકાશસ્ય વિભાગે પથમે તુ યત્ ।

વિન્દ્ય લિખિત તસ્ય મિથ્યાદુષ્કૃતમસ્તુ મે ॥૩॥

ઉતિ શ્રીજન-વેતામ્પરાચાર્યમવર-વિશ્વવશનવગ્રવિદ્યા-

વિશારદ-વિદ્વજ્જનમણ્ડલમાર્તઠ્ઠ-ગુર્જન્નરશ્વરશ્રીસિદ્ધરાજજ-
યસિદ્ધસખાશૃંગારહાર શાદિદિગમ્પરકુમુદચ દ્રાચાર્યેભજયે નાર્દૂલ-
સિદ્ધલગ્નપતિષ્ઠ-શ્રીવાદિત્યેમ્પરિપુરન્દર-અરિચ્છિન્નપદ્મપરપરા-
નુગત-શ્રીમન્નાગપુરીયટ્ટહત્તપાગન્ઠાવિરાજ યુગમધાન-ક્રિયો-
દ્ધારમારક શ્રીજિનાગમમાર્ગમ્પ્રકાશક પરમપૂજ્યશ્રીશ્રી શ્રીપાર્શ્વ-
ચદ્રમૂરીશ્વરજી-સત્તાનીય-મુરિચક્રચક્રવર્તિ-પૂજ્યપાદ-જગત્-
શ્રેષ્ઠિગુર-પ્રાત મ્પરણીય-શ્રીહર્ષચન્દ્રમુરિપુરન્દર-ચરણાનુચર-
ચારિત્રચૃદામણી મવેગરગતરગિનાત્મા શાતમૂર્તિ મુનિમહારાજ

શ્રીકુશલચદ્રજી સતીશ્ર્ય ગુરુભ્રાતા પદ્ધિતપ્રવર-સુગૃહીતનામવેય-
પરમોપકારિ-મહર્ષિ-શ્રીમુક્તિચન્દ્રગણિના પાદપદ્મોપસેરી મુશિ-
પ્ય અને સદ્વર્મરક્ષક-જૈનાચાર્યપ્રવર-શ્રીહેમચન્દ્રસરીશ્વરજીના
અદ્વિતીયપદ્મભાગ-શાસનપ્રભાકર-મુચિહિતશિરોમણિ સ-
ક્લાગમરહસ્યપેદી - પંચમસ્થાનારાવક - પચાચારપ્રત્યક-પ-
શ્વરસપયોનિધિ યુગપ્રવરાચાર્યશ્ર્ય-શ્રીબ્રાહ્મચદ્રસરીશ્વરજી મ-
હારાજાના શિષ્ય મુનિસાગરચન્દ્રે તત્ત્વગમેષી જિનાજ્ઞાના વિપાસુ
મન્યાત્માઓના હિતના માટે આ પ્રશ્નોત્તરપ્રકાશ-ગ્રન્થનો પ્રથ-
મભાગ રાજનગરમાં લખ્યો, વિક્રમસવત્ ૧૯૮૭ ના કાર્તિક
શુદી પચમી કરકૃતમપરાર્થ ક્ષન્તુમર્હન્તિ ધીરા ॥શ્રી શાન્તિ ॥

॥ ઇતિ શ્રીપ્રશ્નોત્તરપ્રકાશ પ્રથમ ભાગ ॥

તીર્થે વીરજિનેશ્વરસ્થ વિહિતે શ્રીક્રાંટિકાખ્યે ગણે,
શ્રીમન્થ દ્રુલે પદોરહૃદ્દહગન્ઠે પારિભ્યાષિતે
ગોમન્નાગપુરીયકોર્ણયતપાપ્રાસાવત્તેધુના,
રૂર્ણદ્ભૂરિશુભાન્વિના મણુધરેશ્ચિ સદા રાજતે ॥૧॥
યો લેભે ગુરુસાધુરત્નકેયસા પાર શુભાભોનિધે-
યો જૈનાગમસંગતા સુભિતા ચક્રે દિતા દેશનામ્,
ય સ્વા-યોપકૃતેર્નિમિત્તમકરોહ માનક્રિયાસ્વાત્તર,
ત સુરીશ્વરમુત્તમ યુગવર શ્રીપાર્થશ્ચ દ્ર સ્તુમ ॥૨॥
શ્રીમન્નાગપુરીયકોર્ણયતપાગન્ઠેશવિવાનિધિ-
ધૈર્યેશ્વર્થગિરે સમો દિ ભગવાન્ સિદ્ધાન્તરત્નાકર
કારણધાદિશુભાન્વિતો ગુરુવર પૂજ્યો મહા-યોડભવ-,
ત સુરીશ્વરમુત્તમ મણુધર શ્રીબ્રાહ્મચર્ય સ્તુવે ॥૩॥

श्रीसरस्वती-श्रुतदेवी स्तुति-

अनुष्टुप् स्तोत्र-अष्टपदी

स्वेतपद्मासना देवी, स्वेतपद्मोपशोभिता
स्वेताम्बरधरा देवी, स्वेतगन्धानुलेपना,
अचिन्तामुनिलि सर्व-संपिलि स्तूयते सदा,
ओम् ध्यात्वा सदा देवीं, वाञ्छितं लभते नर ॥१॥

श्रीसद्गुरु स्तुति.

(भाषिणी छंद.)

उदयशिखरिन्द्रा सद्गुरोऽसौ धिन्द्रा
सुकृतकुमुदयद्रा ध्वानिधेव सयद्रा
कुमतनविनयद्रा कीर्तिविभ्यातयद्रा
प्रमदजननयद्रा सेयसे पाश्वयद्रा
जेयसे आतृयद्रा ॥ १ ॥

ॐ सगुणवृत्तम् ॥

श्रीमद्विद्यावतसा यमदमसङ्किता व्याललावाहिरङ्गना,
नानाभ्यासे प्रवृत्ता निष्पिबज्जनमनोद्वपा स्वेर्गुणोद्ये ।
मध्यम्या मान्यवाक्या हलितमद्वज्जवा आतृयद्राविधाना,
स्तादृश्ये वीर्णभोक्षा निरुपमयस्विता मूरिराज न्यन्तु ॥२॥

